

SILOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUČINJEVA ULICA 8 — TELEFON: 21-22, 21-23, 21-24, 21-25 in 21-26 — Izbija vsak dan opoldne — Mesecna naročnina 11.— Kr.
EKSKLJUCIVNO ZASTOPSTVO za oglašje in krajevne izdatke in izdajanje časopisov: Ljubljana št. 10-351
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A. MILANO

RAČUNI PRI POŠTOVNI DELOVNIH AVODAH: Ljubljana št. 10-351
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A. MILANO.

Piu intensa attività combattiva in Tunisia

Fronta reazione a tentativi nemici di infiltrazione — 18 velivoli avversari abbattuti

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica in data di 19 aprile il seguente bollettino nr. 1059:

In Tunisia piu intensa attività combattiva, tentativi di infiltrazione di elementi avanzati avversari urtavano nella pronta reazione dei nostri reparti.

Cacciatori dell'Asse abbattivano negli aerei della giornata 13 apparecchi e formazioni della nostra aviazione attaccavano con favorevole risultati concentramenti di mezzi corazzati.

Palermo, Ragusa, Porto Torres (Sassari) e La Spezia sono state obiettivo di

azioni di bombardamento da parte di quadrimotori americani. I danni sono ingenti a Palermo dove il numero delle vittime è stato finora accertato in 38 morti e 99 feriti. Vengono segnalati inoltre un morto e 8 feriti a Ragusa, 4 morti e 6 feriti a Porto Torres. Non ancora precisate le perdite subite dalla popolazione alla Spezia. Un velivolo nemico risulta distrutto dalle artiglierie della difesa di Palermo, quattro altri dalla caccia italo-germanica, dei quali uno nel cielo di Catania, uno a Palermo e due a Marsala. 5 nostri aerei non sono rientrati alla base.

Ojačena bojna delavnost v Tunisu

Takojšnja reakcija na sovražne poskuse vdora — 18 nasprotniških letal sestreljenih

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 19. aprila naslednje 1059. vojno poročilo:

V Tunisu ojačena bojna delavnost. Poizkusi sovražnih prednjih oddelkov, prodreti v naše črte, so zadeli na takojšnji odpor naših čet.

Lovci Osi so v podnevni letalski spopledih zbili 18 letal, oddelki našega letalstva pa so z dobrim uspehom napadli zbirališča sovražnih oklopnih sil.

Palermo, Ragusa, Porto Torres (Sassari) in La Spezia so bili cilj bombardiranja s strani ameriških štirimotorjnikov. V Palermo je škoda ogromna ter število doslej ugotovljenih žrtev 38 mrtvih in 99 ranjenih. Razen tega javljajo iz Raguse enega mrtvega in 8 ranjenih, iz Porto Torresa pa 4 mrtve in 6 ranjenih. Izgube med prebivalstvom v Spezi se niso ugotovile.

Obrambno toplotništvo v Palermo je pokončilo eno sovražno letalo, štiri na tla pa so zbili nemški lovci, od teh enega nad Catanijo, enega nad Palermo in dva nad Marsalo. Pet naših letal se ni vrnilo na svoja oporišča.

Princ Piemontski v Spezii

La Spezia, 19. apr. s. Vis. princ Piemontski je kasno popoldne obiskal prizadete kraje in se nato podal v civilno bolnico, kjer se je ljubezljivo razgovarjal z ranjenici ob zadnjih dveh napadih. Ko je šel vzvišeni princ po mestnih ulicah, mu je prebivalstvo priredilo goreče patriotske manifestacije in je izražalo ganljivo prednost Savojski hiši.

Neapeljski kardinal obsoja barbarstvo sovražnega letalskega bombardiranja

Neapelj, 19. apr. s. Kardinal Ascalesi je naslovil na duhovščino in na prebivalstvo Neapla plemenito pastirsko pismo v katerem izraža svoje ogorčenje sprčo številnih gupstov šeni ob sovražnih napadih ter svojo bolelost ob izgubah prebivalstva ter nato naštevja cerkve, ki so jih porušile bombe Pastirsko pismo se tako zaključuje: »Koliko svetih čeborjev, koliko krstnih kamnov in arhivov je zdaj kup ruševin, nemih prič, da so sovražne bombe namesto vojni objektov uničile pribežališča miru in božje zaščite!«

Hitlerjev 54. rojstni dan

Göringovi poslanici nemškemu narodu in nemški vojski
Göbbelsov govor na manifestaciji v Berlinu

Berlin, 19. aprila, s. Ob 54. rojstnem dnevu Adolfa Hitlerja, je maršal Göring naslovil na nemški narod poslanico. V imenu vsega nemškega naroda je čestital Führerju in želel, da bi se dolgo živel in da bi lahko še dolgo leta razpolagal s svojimi pomisljimi silami. Nato pravi maršal Göring, da drži voditelj tretjega Rajha danes bolj kot kdaj trdno v roki usodo nemškega naroda. To je jasno dokazal med dogodki v zadnjih mesecih, nadaljeval nemški maršal, ko je zastavil vse svoje sile, da ustavi na čelu nemških čet sovražnika, ki je nevarno pritisnil na vzhodu in ga nato ukloni z zmagovitimi protinapadom. V nadaljnjem pravi maršal Göring, da naj bo neutrudno delo Hitlerja življenjski zgled, po katerem naš dela ves nemški narod, posebno danes, ko gre za njegov obstoj in njegovo bodočnost. Ob zaključku poziva nemški maršal nemški narod naj manifestira z dejanji in z besedami svojo neomajno vero v Führerja in svojo voljo služiti z vsemi energijami stvari, za katero je Hitler sam sebe vsega zastavil. Po bo najhvalnejše darilo, ki ga nemški narod lahko da svojemu poglavarju ob 54. rojstnem dnevu.

Na voake oboroženih sil je maršal naslovil naslednjo poslanico: »Četrtič praznujete danes v ogromni borbi narodov rojstni dan našega ljubljenejšega Führerja in kondotiera. Vaša neomajna vera in vaša ljubezen do Adolfa Hitlerja sta vsebovani v vaši prisegi. Ob tej uri izražamo pred vsem svetom obljubo, da bomo junaško sledili našemu slavnemu zastavljavcu ob vsaki uri in v vsaki borbi na kopnem, na morju in v zraku. Izražamo neomajno prepričanje in nepremagljivost našega orožja in v neminljivo veličino Nemčije. Tovariši, pozdravimo prvega vojaka Nemčije!«

Berlin, 19. aprila, s. Na večer pred Hitlerjevim rojstnim dnevom, je bila v berlinski Filharmoniji velika manifestacija, katere so se udeležili odličniki narodno-socialistične stranke, države in oboroženih sil, kakor tudi delegacija delavcev iz vojni tovarn in izrečno številno občinstvo. Med slavnostjo je govoril minister za propagando dr. Göbbels, ki je prikazal Hitlerjevo osebnost zlasti v zvezi z letošnjimi dogodki in poudaril, da ima ta vojna v nasprotju z vsemi prejšnjimi etničnimi in rasni značaj in se zaradi tega srdito bje na obeh straneh. Narod, ki se bori, je rekel dr. Göbbels, nad vse dobro vedo, da to pot ne gre za bolj ali manj važne popravne meje, temveč da je v igri njih narodni obstoj. Ne da bi jim bilo treba najmanj opovedati se moči in ugledu, so imeli sovražniki Nemčije tisoč možnosti za zadovoljitev pravičnih nemških narodnih zahtev, toda oni so hoteli vojno, kajti sicer bi, kakor je izjavil leta 1938, sedanjim angleški ministrski predsednik, Nemčija postala preveč močna.

Po omenitvi, da je Anglija raje vrgla na tehtnico svoj lastni narodni obstoj in da se je, namesto da bi dosegla svoje vojne cilje,

Nemško-turška trgovinska pogodba

Ankara, 19. aprila, s. Te dni je bila podpisana nova nemško-turška trgovinska pogodba, ki obsega izmenjavo v znesku 60 milijonov turških lir. Pogodba, ki bo trajala leto dni, ne kaže znatnih sprememb glede na lansko pogodbo.

Sovražnik Bolgarije št. 1

Sofija, 19. aprila, s. Notranji minister Gabrovski je udeležil prisega gojencev šole za policijske agente, katere je nagovoril. Minister je poudaril, da se Anglosasi po koraj štirih letih vojne brez oklevanja zatekajo k terorističnim dejanjem proti civilnemu prebivalstvu ter širijo zavratno propagando, da bi povzročili izgube, notranje borbe in sabotažna dejanja v državah svojih nasprotnikov. V izjavnih in uporniških akcijah so se Anglosasi priljučili boljševikom. Ta taktika, ki se je že izjavila v ostalih državah, tudi v Bolgariji ne bo uspeša, kajti bolgarski narod ve, da je njegova zadeva neločljivo povezana z zadevo sil trojnega pakta. Minister Gabrovski je nato pozval policijske agente na zastavljanje vse svoje energije v borbi proti komunistom in tujim agatom. Boljševizem je sovražnik št. 1. Bolgarije, zato ga bodo bolgarski narod in vladni organi pobijali z vsemi svojimi silami.

SCORZOVA POSLANICA FAŠISTOM

Novi tajnik Stranke je naslovil na fašiste plamteče besede o njihovem visokem poslanstvu in njihovih vzvišenih nalogah

Rim, 19. apr. s. »Odredbeni list« PNF objavlja z današnjim datumom poslanico tajnika Stranke Ekse Carla Scorzo fašistom Poslanica, ki je naslovljena na zvezne tajnike pravi:

»Duce mi je ukazal na služni Revoluciji v funkciji tajnika Stranke. Dvigam vdan misel k padlim k družinam, k mestom ki jih je sovražni bes pohabil. Pozdravljam vse tovarše z isto vero. Oborožene sile države, ki so se bojevale in se bojujejo z najvišjo hrabrostjo Stranka ustvarja novo dejstvo zgodovine, dejstvo aristokracije množice, zato je vsak fašist kateri kot kategoriji pripada borec, ki se je posvetil stvar z zaresnim fanatizmom in skrajno silo čustva, misli in dela. Omahivci, mladi neži in računari se morajo odstraniti. Za fašiste postavljamo naslednja načela:

1. Duceju in Revoluciji se služ po prisegi »do darovanja krvi« Kdor ni odločen in pripravljen za najvišjo žrtve nima pravice duhovnega državljanstva v Stranki. Če mu uspe ostati v njej s hinavščino in prikrivanjem je izdajalec.

2. Vera v zmago ne zadošča sama. Treba je zastaviti vse sile in vso voljo za doseg zmag. Zmaga ne sme biti samo izpodbojajoče stremenje, temveč mora biti za vse edini življenjski smoter, ki vsiljuje samo eno možnost: ali zmagati ali umreti.

3. Vsak fašist se sam predstavlja s samim dejstvom da je prisegel celotno Stranko. Od tod zhaia zanj sveta dolžnost, da je ob vsaki uri hraber branilec in najvdaneši služabnik Revolucije in Države.

4. Aristokracija fašista, ki temelji na najpopolnejši veri izva iz naroda in jo morajo jačiti in očistevati tiše činitelji: morala, disciplina, pravčnost, človečanski čut. Ker smo v vojni, bodo to morala, disciplina, pravčnost vojne.

5. Vsak fašist se mora čutiti pred vsako funkcijo ali poslom, katerega opravljati je poklican, moža Stranke. Najprej fašist potem pa vse ostalo, kajti samo, kdor je res fašist, lahko izpolni svojo dolžnost na vsakem področju.

6. Vsak fašist mora imeti ne-majni pogum do osebnih odločnosti. Ponavljanje obrazca, »kajker je bilo ukazano«, ne predstavlja vedno neobhodno podrejenosti, čeč kaže bezglavljivo skrivanje za višje hierarhične funkcije.

7. Izpolniti je treba dolžnost na vsak način, če tudi ni upanja na kakršno koli povračilo, četudi se delujoč tvega cena lastne osebe.

8. Stranka je kot sinteza in zastopstvo Režima naredila za vse kategorije, sloje in ustanove več, kakor je kdaj koli storila kak druga stranka v kateri koli dobi in državi. Zda ima pravico zahtevati od vseh Italijanov, predvsem pa od fašistov krajnje zvestobe, discipline in dela, da bi mogla bolje služiti narodu in pospešiti doseg zmag.

9. Služiti narodu se mora razumeti v najširšem smislu, kajti pod narodom ni razumeti samo delavcev in kmetov, temveč tudi pripadnike tistih srednjih slojev, ki nudijo redke zglede discipline in trdnosti.

10. Denar je kot sad postnega truda svet. Tisti ki ga troši brez potrebe in čezmerno, ga ni pridobil s potem in ga je ukradel.

11. Površni optimizmi so včasih lahko neumnosti, zato pesimisti so vedno defetisti, kakor zločinci. Proti tem bo Stranka izvajala največjo strogost, ki bo tem bolj neusmiljena, čim bolj bo segala v višje sloje.

12. Podpiranje bojevnikov in njih družin se ne sme razumeti kot enostavno dejanje človeške vere, temveč kot stalna narodna obveza, da bo lahko država po vojni računala še na ogromne anorgije tistih, ki so ji služili, pred svažnikom.

13. Fašist, zgled človečanstva, ravnovesja in rahljivosti, more stremeti samo po erem privilegiju: biti prvi in nepremagljiv v ver vanju, v poslušnosti in v borbi za Dmovo.

Boji pri Novorosijsku

Odbiti sovjetski krajevni napadi na drugih odsek h — Zmagovita pomorska bitka ob nizozemski obali

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 19. apr. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Južno od Novorosijska je trajalo živahno bojno delovanje dalje.

Letalstvo je izvedlo hude napade na sovražne postojanke in oporišča za dovoz na obalnem področju Črnega morja.

V nekaterih odsekih ostale vzhodne fronte so bili zavrnjeni krajevni napadi Sovjetov.

Na tuniški fronti je dan v splošnem potekel mirno. Bojna letala nemškega letalstva so ponovno bombardirala pristaniško področje v Alžiru.

V pomorski bitki v jutranjih urah 18. aprila so nemške zaščitne oborožene sile potopile pred nizozemsko obalo angleški

je. Izpolniti je treba dolžnost na vsak način, če tudi ni upanja na kakršno koli povračilo, četudi se delujoč tvega cena lastne osebe.

7. Stranka je kot sinteza in zastopstvo Režima naredila za vse kategorije, sloje in ustanove več, kakor je kdaj koli storila kak druga stranka v kateri koli dobi in državi. Zda ima pravico zahtevati od vseh Italijanov, predvsem pa od fašistov krajnje zvestobe, discipline in dela, da bi mogla bolje služiti narodu in pospešiti doseg zmag.

8. Služiti narodu se mora razumeti v najširšem smislu, kajti pod narodom ni razumeti samo delavcev in kmetov, temveč tudi pripadnike tistih srednjih slojev, ki nudijo redke zglede discipline in trdnosti.

9. Denar je kot sad postnega truda svet. Tisti ki ga troši brez potrebe in čezmerno, ga ni pridobil s potem in ga je ukradel.

10. Površni optimizmi so včasih lahko neumnosti, zato pesimisti so vedno defetisti, kakor zločinci. Proti tem bo Stranka izvajala največjo strogost, ki bo tem bolj neusmiljena, čim bolj bo segala v višje sloje.

11. Podpiranje bojevnikov in njih družin se ne sme razumeti kot enostavno dejanje človeške vere, temveč kot stalna narodna obveza, da bo lahko država po vojni računala še na ogromne anorgije tistih, ki so ji služili, pred svažnikom.

12. Fašist, zgled človečanstva, ravnovesja in rahljivosti, more stremeti samo po erem privilegiju: biti prvi in nepremagljiv v ver vanju, v poslušnosti in v borbi za Dmovo.

Goreča manifestacija aretinskega fašizma

Arezzo, 19. apr. s. Aretinski fašizem je proslavil z gorečimi manifestacijami 22letnico komunistične zasede v Renzinu. V Gilovem gledališču je skvadrist Antonio Cappelli govoril o Umberto Biondiju, bivšemu povelju front, ki je junaško padel na grško albanski fronti. Nato so se zastopstva skvadristov iz Arezza in celotne pokrajine ter iz pokrajin Firenze, Siena, Grosseto in Perugia zbrale v Foianu

k raportu borbenega fašija ob navzočnosti zveznega tajnika, državnega ministra Dina Perona in tovaršev, zastopajočih nacionalni direktorij. Ob tej priliki je nastala veličastna manifestacija za Duceja. Mogočna fašistična kolona je nato prispela v Renzino in na mestu zasede so bili poklicani mučenik s tradicionalnim obredom. V Rigudinu je bil odprt nov dom fašija in blagoslovljen od areškega škofa. Tudi tu je bil raport ob prisotnosti množice, kateri sta po poročilu tajnika fašija govorila zvezni tajnik in državni minister Peroni. Znova sta potrdila prepričanje v neizbežno zmago.

Proslava rojstva Rima v Helsinkih

Helsinki, 19. aprila, s. V domu fašija sta bila resnobno proslavljena ob navzočnosti ministra Italije, vsega ceslja poslaništva in italijanske zajednice, rojstvo Rima in narodni praznik dela. Ob vzklitih Kralju in Cesarju ter Duceju je se poveljevalo neminljivo slavno italijansko delo po vsena svetu in na vseh področjih.

Švedski list o pozornosti Italije do malih narodov

Stockholm, 19. aprila s. Rimski dopisnik »Dagens Bladet« podčrtava v svojem poročilu razne komentarje italijanske tiskarske sestanku med Mussolinijem in Hitlerjem in zlasti poudarja pozornost, s katero je italijanska politika tudi nedavno posvetila stanju majhnih evropskih držav. Tega vprašanja Italija nikoli ni izgubila iz vida. Besede v poročilu, ki je bilo objavljeno po obisku von Ribbentropa v Rimu, o sodelovanju med vsemi evropskimi narodi v oziroma zaupanja veljajo za najbolj zanimive in aktualne, ker se tičejo usode vseh narodov, vstevši najmanjši in nevarne narode. Ob zaključku poročevalca hvali zanimanje, ki ga Italija posveča temu izredno važnemu evropskem vprašanju in jasnost, s katero italijanska politika formulira in je formulirala v mejah možnosti mirovne cilje.

topniški hitri čoln in hudo poškodovale še tri naladnjice. Ena lastna enota se je potopila.

Italijansko-nemški uspeh na Črnem morju

Berlin, 20. aprila, s. V noči na 18. april je mešana skupina lahkih italijanskih in nemških podmornic edinec zapustila svoja oporišča, da bi motila sovražni promet ob Kavkaski obali. Med akcijo, ki je trajala vsa noč, je prišlo do borb s sovjetskimi pomorskimi silami, ki so bile zadete. Porušeni so bili več pomolov in naprav. Istočasno je bilo več pomolov tako hudo poškodovanih, da se jih sovražnik v bodočnosti nen bo mogel več posluževati. Italijansko-nemška skupina se je vrnila na oporišče brez izgub.

Brezuspešni sovjetski napadi ob Kubanu Velik delež nemškega in zavezniškega letalstva

Berlin, 19. aprila, s. Med tem ko so nemške čete v stalnih hudih borbah južno od Novorosijsku, se je večeraj razplamtel bitka tudi v vzhodnem odseku kubanskega mostišča. Sovražnik je prečel s temeljitim napadom z eno ali dvema stotnijama, da je potem osredotočil svoje napade in napore ob mraku na obeh straneh ceste, uporabljajoč sile v obsegu enega polka. Ob nastopu mraka pa niso Sovjeti dosegli nobenega napredka.

Borbe so se razvile v zadnjih dneh na področju okrog važnega železniškega križišča Krimskaje in južno od tod vzdolž verige hrbov, pokritih z gosto vegetacijo. Navzile hudim izgubam in srditem odporu nemški h čet je sovražnik ponavljal svoje brezuspešne poizkuse za prodor, a je bil v 95 od stotih poskusov gladko odbit. Kjer mu je uspelo vdreti v nemške postojanke, je bil takoj pognan nazaj z energičnimi protinapadi. Taktika boljševikov, da zberejo v majhnem odseku znatne oklopne in pehotne sile (često operira 20 ali 30 tankov v razsežnosti komaj 300 metrov), ni mogla obvladati nemške obrambe, tudi po zaslugi preciznega streljanja topništva in posega številnih bojnih letal in sturmoglavcev. Zlasti večeraj je bila podpora teh oddelkov četam na področju Novorosijska neprecenljive vrednosti. Medtem ko so nemški lovci skupno z rumunskimi in slovaškimi očistevali nebo, so nemški bombniki in sturmoglavci s smrtonosno učinkovitostjo napadali baterije, postojanke lahkega orožja in sovjetske postojanke neposredno za hrbtno fronte.

Izredno hude so bile izgube, katere so bojna letala »Ju-88« in »He-111« zadala sovražniku. Med drugim so bila v polno zadeta in so zletela v zrak velika skladišča streliva.

Kar niso zadeli bombniki in sturmoglavci so vzeli na muho in uničili razdiralno sturmoglavci ki so omerjali izredno nizko Sovražno letalstvo je v brezuspešnem poizkusu, zoperstaviti se nemškim letalom,

zgubilo 20 letal, dočim se samo dve nemški letali nista vrnila na oporišča. Preteklo noč je skupina težkih bombnikov preletela nad mesto in pristanišče Gelendžik in odvrnila številne bombe velikega in največjega kalibra na tojniška skladišča in na nekatera uradna poslopja komunistične stranke.

Hude sovjetske izgube

Berlin, 19. aprila, s. V vzhodnem odseku kubanskega mostišča so bili večeraj odbiti ofenzivni sunki sovražnika. Izvedeni s silami enega polka. Med borbami krajevnih važnosti, je bila na področju Velisa s protinapadom po hudih borbah odbita sovražna skupina 400 mož. Med to borbo je padlo nad 100 nasprotnikov, 400 pa je bilo ujetih.

Nadaljnje hude izgube so Sovjeti utrpeli med uspešni protinapadi; nemških čet južno od Ladoškega jezera. Težko topništvo vojske je z dobrim uspehom streljalo v vojne objekte in industrijske objekte v Petrogradu. V zalivu Kandalashe so se izjavili ofenzivni sunki boljševikov, ki so imeli hude izgube. Pri Zouhiju so bite uničene sovjetske barake.

Nov hud udarec za ameriško letalstvo

Berlin, 19. aprila, s. Kakor se doznava iz pooblaščenega vira, je ameriško letalstvo utrpelo nov hud udarec. Teroristični napad, ki ga je izvedlo na mesto Bremen, ga je stal, kakor poročja večerajšnje vojne poročilo, po dostoj prepričljivih vesteh kar 20 štirimotorjnih bombnikov nadaljnjih 11 angleških in ameriških letal pa je bilo zrušenih nad morjem in obalnim področjem zasedenih držav na zapadu. Nasproti tem 31 sovražnim sestreljenim letalom, je na nemški strani izguba komaj dveh lov-

skih letal, ki se po hudih letalskih dvobojih rista vrnila na svoja oporišča.

Težke ameriške bombnike, ki so se namenili nad obalno področje severnozpadne Nemčije, so napadli nemški lovci in nemška rušilna letala že, ko so sovražna letala letela nad morskim področjem med Anglijo in Nemčijo, ter jih prisilila k borbi. Nemški lovci in rušilna letala so neprekinjeno zasledovali sovražnika in ga zapletli v hude letalske dvoboje. Zaradi tega so se morala velika skupina ameriških bombnikov razpršiti in je bila zaradi tega obramba z letalskim oržjem znatno oslabiljena. Neprestani napadi nemških lovcv in rušilcev so si sledili v izredni višini.

Za hudo preizkušena sovražna skupina je nato napadla obalno področje, pa je prišla v ogenj številnih protiletalskih baterij. Z dobro merjenimi strelji so protiletalske baterije povzročile, da večji del bombnikov ni mogel doseči določenega cilja, tako da je sovražnik izvedel napad na Bremen samo z nekim delom mobiliziranih sil. Često so bila sovražna letala prisiljena odvrči tovore bomb, da so se lažje umikala smrtonosni učinkovitosti hudega ognja protiletalskih baterij in da so lažje pobegnili pred srditim zasledovanjem nemških letal. Po hudih izgubah se je skušala sovražna skupina po najkrajši poti zopet izgubiti nad odprtim morjem.

Ogorčenje poljskega prebivalstva

Varšava, 19. apr. s. Poljski tisk se še vedno na dolgo in široko bavi s pokolom črncev v katynskem gozdu pri Smolensku. Ogorčenje poljskega prebivalstva v mestih in na kmetih je silovito. S tem pokolom je mrcro družin zavrtih v žalost, kar še povečuje obup poljske javnosti, ki se strahoma sprašuje, kaka usoda je zadela več ko pol milijona Poljakov, ki so bili odvedeni iz Galicije in iz vilenskega okoliša.

Kakor se izve, se identifikacija trupel brzo nadaljuje. Razen novih spiskov žrtev ki jih prinašajo listi, tudi radijske postaje v generalguberniji vsak večer čitajo imena žrtev. Poljsko ljudstvo se pri teh oddajah zbira okoli zvočnih kov in ni nikakr redkost, da med poslušalci kdo kar naenkrat začuje ime svojca, sorodnika, prijatelja ali znanca ki je postal žrtev boljševiške okrutnosti v katynskem gozdu. Iz enega samega skupnega groba so doslej izkopali 1200 trupel.

Mednarodni Rdeči križ preiskuje boljševiški pokol poljskih oficirjev

Bern, 20. aprila, s. Mednarodni odbor Rdečega križa pod predsedstvom Maxa Huberta je sprejel od tako zvane poljske vlade v Londonu in od nemškega Rdečega križa prošnjo glede preiskave v zvezi z odkritim trupel poljskih oficirjev pri Smolensku. Mednarodni odbor Rdečega križa je takoj začel proučevati to vprašanje.

Izšel je novi roman DK: „Pršlo je deževje“

Zborovanje Združenja šolnikov

Dne 17. t. m. se je v dvorani Inštituta za fiziko na tujaknjem kr. univerzi vršilo v tem letu prvo zborovanje skupin Združenja šolnikov v Ljubljani pokrajini. Sestanek je vodil prof. Rihard Zupančič, predsednik društva ob pomoči strokovnjaka prof. Eugena Dupre Theseldera, oba z ljubljanske univerze. Kot zapisnikar je posloval generalni tajnik, šolski upravitelj Leopold Faljic.

Seja je imela namen podati dok. neni obracun vseh dosedanjih pobud društva ter podati vodjem skupin potrebna navodila za nadaljnje delo. Predsednik je razen tega poročal o ukrepih oblasti in o lasnih ukrepih, ki naj bi zajamčili vedno boljše in hitrejše delovanje tega organizma. Razen strokovnjaka, pridelnega predsedništva, ter njegovega namestnika dr. Decija Glacana, je Eksc. V. soki komisar imenoval k vsakemu skupniški odseki po enega strokovnjaka, in sicer: dr. Vito Papaluc, Galilea Gentileja, Maria Manz nija in Uga Cavallottija.

Predsednik je sporočil, da bodo oblasti do brohotno obravnavale vprašanja, k bodo pred.

ložena predsedstvu društva v skladu z najboljšimi in opravičenimi potrebami članov. Nato je izjavil, da je njegova namera, ustvari čim prej, kar zlasti želi tudi Eksc. Visoki komisar, častne seje za posamezne odseke vsaj za one ki so številnejši. V teh častnih sejah bodo člani imeli na razpolago knjige in strokovne revije. V delovni program spada tudi predvidena organizacija tečajev za tehnično pripravo nastavnikov in knjižničarjev.

Nato je povzel besedo strokovnjak profesor Eugen Dupre Theselder, ki je sporočil zborovalcem pozdrav Eksc. Visokega komisarja in dal zagotovilo, da bo storil vse za učinkovito pomoč predsedniku pri njegovi nalogi. Ob enem bo tudi podpiral člane v potrebi, nadejajoč se, da se bo tudi z druge strani še nadalje kazal lojalni duh sodelovanja. Naposled je generalni tajnik poročal o do sedaj opravljenem notranjem delu društva, ki v vseh pokrajini šteje 1661 članov. Tudi načelniki skupin so predložili predsedstvu nekatera vprašanja, tičoč se posameznih odsekov.

Pravila Društva uslužbencev državnih industrijskih podjetij Ljubljanske pokrajine

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino glede na svojo naredbo z dne 2. maja 1942-XX št. 141, o ustanovitvi Društva uslužbencev državnih industrijskih podjetij, proučivši pravila tega društva in po ugotovitvi da so sklenjena in predlagana skladno s predpisi iz člena 4. omenjene naredbe, odloča:

Odobruje se priložena pravila Društva uslužbencev državnih industrijskih podjetij Ljubljanske pokrajine.

Ta odločba je takoj izvršna in se objavi v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Pravila

Člen 1. Društvo uslužbencev državnih industrijskih podjetij Ljubljanske pokrajine združuje vse njihove aktivne ali upokojene uslužbence, razdeljene po določenih strokah.

Člen 2. Društvo je naloga:

a) varovati stanovske in strokovne koristi članov ter sodelovati pri reševanju vprašanj, ki jih imajo aktivni ali upokojeni člani v zvezi z njihovimi pravicami in obveznostmi v družbenem življenju;

b) delovati za gnetno in pravno podpiranje članov na način, kakor se izkaže uместno;

c) pospeševati povzdigo njih kulturne in strokovne ravni.

Za doseg teh namenov uporablja društvo po veljavnih zakonih mu dovoljena sredstva s tem, da posreduje po potrebi neposredno pr političnih in upravnih oblastih.

Društvo zbira iz članarine in drugih morebitnih dohodkov potrebne sklade za dajanje podpor in drugih pomoči.

Člen 3. Društvo se deli na naslednjih pet skupin:

1. razvrščeno in nerazvrščeno osebje Samostalne uprave državnih monopolov;
2. skladiščniški monopol;
3. delavsko razvrščeno in nerazvrščeno osebje vseh državnih podjetij, ki so kakor koli samostojno urejena (izvozni železnice, pošte, telegraf in telefon);
4. razvrščeno in nerazvrščeno delavsko osebje državnih uprav;
5. upokojenci teh skupin.

Vsaki skupini načeljuje skupinski vodja, ki ima lahko namestnika.

Skupinske vodje imenuje predsednik po predhodni odobritvi Visokega komisarja.

Člen 4. Vsak član mora plačati letno ali v mesečnih obrokih članarino kakor jo za vsako leto posebej določi skupščina.

Člen 5. Članstvo preneha tistim članom, ki:

- a) se premestijo na službovanje izven pokrajine;
- b) nehajo pripadati državnim industrijskim podjetjem;
- c) se izkažejo s svojim vedenjem ali iz drugega vzroka za nevrvedne da bi pripadali društvu;
- d) vložijo pismeno prijavo iz izstop in ga predsednik potrdi.

Prestanek društva odredi v primerih pod c) predsednik po dobljenem mnenju so sveta.

Člen 6. Člani imajo pravico:

1. do pomoči društva v smislu društvenega namena;
2. opozarjati po svojem skupinskem vodji na potrebe svoje stroke;
3. udeleževati se kulturnih, pomožnih in drugih podjetij, ki jih započne društvo.

Člani so dolžni:

1. plačevati članarino,
2. udeleževati se zborovanj in kar največ delovanja društva,
3. ravnati se po disciplini in z neoporečnim vedenjem vzdrževati sloves društva

Člen 7. Zoper člane sme izreči predsednik te discipline ukrepe:

1. opomin,
2. pismeni ukor,
3. začasno odstranitev iz društva,
4. izključitev iz društva

Člen 8. Organi društva so:

1. predsednik,
2. podpredsednik,
3. so svet,
4. skupščina,
5. nadzorstveni odbor.

Člen 9. Predsednika imenuje Visoki komisar.

Predsednik zastopa društvo pr. novelljavno; sklicuje in vodi seje so sveta in skupščine; je v stalnih stikih s skupinskimi vodji in se sme udeleževati sestankov posameznih skupin ter tem predseduje, kadar se jih udeleži. V ta namen ga je treba o pravem času obvestiti o sklicu vsakega posameznega sestanka skupin.

Predsedniku je v pomoč podpredsednik, ki ga imenuje sam po odobritvi Visokega komisarja.

Podpredsednik nadomestuje predsednika, če je ta odsoten.

Člen 10. So svet sestoji iz petih skupinskih vodij in še šestega člana, ki posluje kot tajnik društva in ki ga imenuje predsednik.

So svet sklicuje predsednik. Sovetu je naloga, da obravnava in pretresa vsa vprašanja, ki se tičejo društva, da predlaga njegove proračune in potrjuje zaključne račune ter predlaga skupščini višino letne članarine.

Člen 11. Člani vseh skupin tvorijo skupščino društva, ki jo mora sklicati predsednik vsaj enkrat na leto da čuje njegovo poročilo, pretresa in odobri proračun, imenuje nadzorstveni o dhor in odobri letni znesek družstvene članarine.

Skupščina se sklicuje z razglasom, ki se nabije v društvenih prostorih vsaj osem dni pred sestankom.

— **Vojna mornarica je podarila 200 knjig Spodnji štajerski.** Vrhovno poveljstvo vojne mornarice je poslalo ljudskim knjižnicam na Spod. štajerskem 200 mladinskih knjig, po katerih je največje povprašanje.

— **Dve premieri v mariborskem gledališču.** Mariborsko gledališče vprizori jutri premiero mladega dramatika Herberta Reinickerja »Vas pri Odesi«. Snov je vzeta iz sedanje vojne. Snovi je bila pa prva predstava veseligr »Susi slepari«.

— **Novi grobovi.** V Mariboru so umrli dvema nedavno umrlega skladatelja in glasbenega ravnatelja Fullerkruša Apolonija, stara 87 let, hišna posetnica Franciška Klemenčič, stara 67 let, krojač Anton Kosar, star 84 let, vpojenec Alojz Petek, star 60 let, posestnikova hči Jospina Lorber iz Vukovskega dola, stara 21 let, in mali Kamilo Lupinc iz Ptuja. Na Dunaju je pa umrl mlazski pomočnik Josip Cmok iz Pakar, star 27 let. Njegove zemске ostanke so prepejali v Maribor.

— **Odlikovanje.** Drvar Josip Založnik iz Sv. Lovrenca na Pohorju je bil kot grenadir na vzhodnem bojišču odlikovan z železnim križcem I. stopnje. To je že drug vojak od Sv. Lovrenca na Pohorju, odlikovan z redom železnega križca I. stopnje.

— **Novi samarijani in samarijanske neustike Rdečega križa.** Včeraj dopoldne so bili zapreženi v Mariboru novi samarijani in samarijanske neustike Rdečega križa.

— **Težka prometna nesreča.** Na strni cesti na Gorci pri Sv. Petru je padel v neki mariborski tekstilni tovarni zaposleni deavac Ferdinand Sparanec, star 41 let, tako nesrečno s kolesa, da si je zlomil nogo, poleg tega se je hudo pobil po rami. Prepejali so ga v mariborsko bolnico.

MALO KORISTI
Ona: — Kaj pa čitaš?
On: — Vrg te vzemi, stara, ali ne moreš držati jezika za zobmi vsaj tako dolgo, da prečitam ta članek o lepem vedenju!

Prodoren uspeh ljubljanskega kvarteta

Odlična interpretacija komorne skladbe domačega skladatelja Petriča, O. Respighija, W. A. Mozarta in P. I. Čajkovskega

Ljubljana, 20. aprila.

Bili so časi, ko so se opazili precej hladni odnosi našega občinstva do komornih koncertov, do skladb komornega, intimnega značaja. Bilo jih je precej celo med glasbo ljubimci Ljubljancima, ki jih ni mogla zadovoljiti nobena instrumentalna glasba, če ni napolnjevala ušes z wagneriansko bučnimi, hrupnimi zvočnimi učinki. Toda če smemo soditi po odzivu občinstva, pri komornih prireditvah v zadnjem času se zdi, da se tudi v tem odnosu našega občinstva do komorne glasbe poraja važna sprememba v pojmovanju, miselnosti in čutenju ter da se tudi na tem področju uveljavlja že po Rimljanih preizkušena življenjska resnica »Tempora mutantur...« Zbranost, polno odstotna duševna prisotnost, tesno povezan stik med izvajalci ter poslušalci se bolj podkrepljajo ta vtisk. Naše koncertno občinstvo je vzljubilo tudi komorno glasbo, pričelo je ceniti njene lepote, njeno dragoceno vsebino. Svojniki komorni koncert sicer ni vzbudil med našim občinstvom tistega odziva, kakor bi bila kvaliteta stopnja komornega izvajanja zaslužila, in bi bila zasedba lahko še boljše, vendar je podoba, da ni ta pojav v zvezi z morebiti pojemajočim zanimanjem za komorno glasbo, temveč verjetneje z zaporednimi koncerti in produkcijami v predvelikonočnem času. V čas po prazničnih preloženih kvartetni koncert bi prav gotovo privabil še več vnetih poslušalcev.

Težko pa bi si mogli predstavljati prodiranje smisla za biserno komorno skladbo, ako bi ne imeli v naši sredini markantnih, klenih mojstrov, močnih, izrazitih tolmačev čudežnih komornih vrednot, ki so v žarkem siju verne reproduktivne interpretacije pritegnili pozornost občinstva. In nekateri med njimi se lahko ponašajo že z mednarodnim potencialom.

In v to komorno glasbeno sredino se je krepko, veljavno zasidrala tudi umetnostno izoblikovana komorna četvorica, združena v Ljubljanskem kvartetu, ki že uživa svoj upravičen sloves, ki je eden od osnovnih celic ljubljanskega komorne glasbenega prizadevanja in ki nas je po daljšem presledku sinoči spet razveselil s svojim umetniško dognanim izvajanjem smiselno, sestavno izbranih skladb, od katerih kaže vsaka zase svojske poteze. Suvereno podajanje je vtisnilo koncertu pečat čistosti, tako da smemo uvrstiti snojniki komorni večer v osredje letošnjih komornih koncertnih prireditev, saj smo lahko na njem občutili novo, krepko umetnostno rast naših preizkušenih kvartetovcev, njihovo voljo k čim bolj zlitemu, izenačenemu podajanju ter čut resnobne, ki je organično povezan z zahtevami komorne glasbe. Bil je izreden užitek prisostvovati temu svetotajnemu razgovoru štirih instrumentov, v katerem je prevladovala nežna intimnost in kjer ni nobenih individualnih poudarkov, ampak samo strnjena, homogena izvajajoča celota. V tej uveljavljajo poedinci vse svoje odlike, razvijajo vse svoje znanje, s katerim prispevajo svoj delež k skupnemu uspehu. In snojniki uspeh prvega violinista Leona Pfeifferja, drugega violinista Alberta Dermelja, violista Vinka Sušteršiča in čeliste Cende Sedlbauerja ni samo pod tehnične spretnosti ter zunanje izoblikovanosti, ampak rezultira predvsem iz močnega umetniškega hotenja, zdrave glasbene ambicije ter zavesti vzvišene poslanstva.

Ob interpretaciji Petričeve, Res.

pighijeve, Mozartove in Čajkovskega skladbe smo lahko razbrali čisto zveneč, topel, osvajač komorni ton, čisto intonacijo, ritmično dognanost in vigranost, ki omogoča uspešno, prodorno re-produktivno dojetanje posameznih skladb. Kvartetovci so ponovno utrdili svoj sloves in pomagali povečati zanimanje občinstva za komorno glasbo. Spretno so prilagodili svoje izvajalne sposobnosti bistvu, svojiskosti ter vzorno izčrpali svoje interpretacijske zmoglosti.

Vestno izdelanost je očitovala podajanje Petričeve »Fuge v a-molus«. Prav je, da so se kvartetovci pri sestavljanju sporeda odločili tudi za domačo skladbo, kar smo pri njihovem zadnjem nastopu pogrešali. Petričeva skladba je sicer kratka, napisana je v zmerni sodobni ustvarjalosti težnji, kaže solidno gradnjo ter iskreno skladateljsko invencijo.

O. Respighija srečujemo zelo pogosto na italijanskih koncertnih sporedih; ni ga pomembnejšega simfoničnega koncerta v izrazitejših italijanskih glasbenih središčih, na katerem ne bi izvajali njegove slovitne simfonije skladbe »Fontane di Roma«. Sinoči smo poslušali njegov Dorski kvartet (Quartetto dorico), ki vsebuje značilne poteze svoje glasbe in ki se razpleta kakor v kleni, dostojanstveni arhaičnosti.

Potem nas je prevzela čudovita Mozartova muza, ki je stikala v kvartetu št. 6 v C-duru večkratno komorno umetnostno. Slavni združitelji melodije in harmonije je navdihnil tudi to svojo skladbo s tisto pomirujočo preprostostjo in nežno polnostjo, ki sta zanj, uteleševalca tragičnega in rokokojskega elementa hitrati, tako značilni. Ljubka fantazija, mladostna svežina, v bolesi prečiščena duhovnost so botrovale tudi tej kvaletetni umetnosti, ki so jo izvajalci izbrusili v vsej neposrednosti mozartovskega sloga, mozartovskega doživlja. Če se nam je ob prvem stavku dozdevalo, ko da nas izvajalci vodijo v višavja, kjer se prelestni toni odmičajo zakonom tvarnosti, nas je ob drugem stavku prijetno ogrevala topla spevnost in nas je kmalu nato razvedril živahni Minuetto z zaključnim Molto allegro.

Za sklepni poslastek smo bili deležni še zahtevnega »Kvarteta v D-duru op. 11«, ki ga je napisal P. I. Čajkovski. V zlahtnem podajanju tega znamenitega komornega dela se je vzpel naš kvartet do najbolj sijajnega umetnostnega zamaha. Potem ko smo se ob prvem stavku (Moderato e semplice) navdili tem s številnimi sinkopami prepreženim zamislekom, nas je globoko prevzel neizrečeno blagoslasi »Andante cantabile«, ki nas je presadil na najvišjo stopnjo estetičnega ugodja. Rahli folklorni nastavki s širimi ruskimi planjav so se stapljali v žametno nežnost, nadvratno zasenjanost, kjer srečujemo vile in slična pravljici bitja. Poskočni Scherzo in prozni Allegro giusto, kjer se na koncu prehitujejo brzo ritmični zvoki, sta zaključila to veličastno in z rodnimi glasbenimi prvinami polžatnjeno komorno umetnino P. I. Čajkovskega.

Občinstvo je bilo kvartetovcem zelo hvaležno za njihovo zdravo, zrelo komorno umetnost. Sijavno jim je izražalo svoje priznanje in pohvalo, ob sklepu so se oddolžili izvajalci iskreni pozornosti občinstva z lepim dodatkom. Ne samo ploskanje, tudi šopki so bili dokaz toplega priznanja vrli umetniški četvorici, ki si je utrla pot k srcu glasbene Ljubljane.

Mučeniki so ohranili svoj sloves

Ljubljana, 20. aprila

Marsikdo se vprašuje, kako more vsako leto vsaj po pretežni včini držati znano pravilo ali ljudsko verovanje, da se na dan 40 mučenikov odloči vreme še za 40 dni. Redko se zgodi, da bi to pravilo ne držalo. Zlasti veliko važnost polegajo ranj ljudje na kmetih, pa tudi meščani ga že dobro poznajo in upoštevajo.

Vseh 40 dni tudi letos ni bilo vreme tako, kakor na dan 40 mučenikov. V splošnem pa lahko rečemo, da so se ti zanesljivi vremenski napovedovalci tudi letos dobro obnesli. Zelo dolgo nismo imeli v tem letnem času toliko sončnih dni kakor letos. Od 10. marca do včeraj je bilo samo 8 oblačnih in nekoliko deževnih dni, drugače je bilo vreme ves čas lepo. V zadnjih dveh letih je bilo v tem času deževnih 15 do 20 dni. Tudi padavin je bilo letos izredno malo. Tudi leta 1946, je bilo v tem času samo 5 deževnih dni, pač pa mnogo več padavin kakor letos. Letos jih je bilo namreč samo 38,7, v letu 1940 pa 87,3 mm.

Za slovo so nam letos mučeniki naklonili še obilo toplega pomladnega solnca. Tako toplih dni v tem času že dolgo leta nismo imeli. Značilnost letošnjega razvoja 40 mučenikov so bile zelo hladne noči in jutra ter pogosto vetrovno vreme. Od 10. marca smo imeli 16 krat temperature pod ničlo, pogosto se je pa gibalo okrog ničle. Šele zadnje dni se je ozračje segrelo, tako da ni bilo več nevarnosti slane Razmeroma hladno in suho vreme je začelo naravati, da ni ozelenela. Tudi sačno drevje je razcvetelo šele zadnje dni.

Če bi bilo vreme toplejše, bi bilo razoveto že prej in slana bi bila cvetje pomerila. Tako pa se nam obeta tudi letos dobra sadna letina.

Iz Hrvaške

— **Madžarska odlikovanja.** Ob drugo obletnici NDH je odlikoval madžarski državni upravitelj admiral Horthy z redom velikega križca zunanjega ministra dr. Mladena Lorkovica, pravosodnega ministra dr. Andrijo Artukovića ter generala Slavka Stancerja ter Vladimiru Laxa, s konturnim križcem madžarskega reda z zvezdo so bili odlikovani generali Vitko Begić, Ivo Prpić, Ivo Perčević in Fedor Dragoljub, z istim redom brez zvezde pa polkovnik Ivan Dragišević in Dragotin Balenović.

— **Nemški državni uslužbenci so gubili svojo organizacijo.** Na temelju zakonske novele o pravnem položaju nemške narodnostne manjšine na Hrvaškem je bila ustanovljena Zveza nemških državnih uslužbencev, ki bo v narodnostnem in političnem pogledu povsem samostojna. V pogledu zaštite pravic svojih članov bo pa delovala v okviru Hrvatske zveze državnih namestencev.

— **Novo nemške zadruge.** Na Hrvaškem so bile zadnje tedne ustanovljene naslednje nove nemške zadruge: Nemška kreditna in gospodarska zadruga v Beršcu, Nemški zadrugi za poljedelje v stroje v Tomašanah in Kasincih, Nemška kreditna in gospodarska zadruga v Podravskih Podgajcih, Nemška zadruga za kmetijske stroje v Markušici in Nemška mlekarska zadruga v Sotinu.

Inseriraj v »Slov. Narodu«!

»Prima linea«

Tudi nova 24. številka glasila ljubljanske zveze borbenih fašistov ima prvo petro in zanimivo vsebino. Uvodni članek se bavi z nalogo Italije, ki jo članar vidi v sedanjem trenutku predvsem v tem, da vzdržuje blokado Sredozemlja. Naslednji članek vsebuje prav zanimive zgodovinske podatke o najznamenitejših dogodkih letalske in pomorske vojne, dočim članek na drugi strani obravnava smešne sklepe v Casablanci. Poleg članka duhovne vrednote in organizacijskih zadev ter dopisov iz bojevnih vrst vsebuje nova številka, ki je tudi zelo bogato ilustrirana, še mnogo drugih zanimivih sestavkov.

Beležnica

KOLENDAR

Danes: Torek, 20. aprila: Viktor, Marcellin.

DANASNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Ljudje iz varietaja in živi mrtveci.

Kino Sloga: Pastor Angelicus (Angeljski pastir).

Kino Union: Povratek zapeljane.

Spominška razstava umetnin Ivana Vavpotiča v Jakopičevem paviljonu.

Razstava akad. slikarja Rika Debenjaka v Obersonelovi galeriji.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Dr. Kmet, Blehova cesta 43; Trnkoczy dr., Mestni trg 4; Ustar, Selenburgova ulica 7.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Torek, 20. aprila, ob 18.30: V času obiskanja. Red. Torek.

Sreda, 21. aprila, ob 18.30: V času obiskanja. Red. B.

Četrtek, 22. aprila, ob 18.30: V času obiskanja. Izven. Cene od 20 lir navzdol.

Petek, 23. aprila, ob 15: V času obiskanja. Izven. Cene od 20 lir navzdol.

Sobota, 24. aprila: Zapito.

E. Gregorin: »V času obiskanja.« Pasijonska igra v šestih postajah o Jezusovem poslanstvu. Glavne osebe v zgodbi: Marija — Starčeva, Jezus — Gregorin, Janez — Verdonik, Peter — Bratina, Juda — Nakerst, Magdalena — Sancičova, Nikodem — Plut, Kaifa — P. Kovič, Poncij Pilat — Peček, Patronji — Drenovec, Veronika — Simčičeva. Režiser: E. Gregorin, scenograf: inž. E. Franz, scenška glasba: prof. M. Tomc.

OPERA

Torek, 20. aprila, ob 18: Zemlja smehljaja. Opereta. Izven. Cene od 28 lir navzdol.

Sreda, 21. aprila, ob 18: Madame Butterfly. Izven. Cene od 28 lir navzdol.

Ob vseh štirikot do vseh sobote ostane Opera zaprta.

ŠPORTNI PREGLED

— **SK Mars (odbor).** Odborova seja bo v sredo, 21. t. m. ob 19 v gostilni Predovič, Mesarska cesta 4. Prosim vsi in točno. — Tajnik.

— **Pet novih rekordov slovaških plavalcev.** Slovaški plavalci so na nedavnem svojem zimskem prvenstvu v pokritem plavalšču v Bratislavi postavili pet novih slovaških državnih rekordov. Dva je postavila plavalca Hrškova, ki je preplaval 400 m prosto v 7:05 in 100 m hrbtno v 1:31. Na drugi 4 x 100 m je ženska štafeta PTE dosegla rekord s 6:18,5. Na 200 m prsno je postavil novi rekord Mandel, ki je prišel na cilj v 3:00,0, na 100 m prosto pa Teply v 1:03. Največ uspehov je dosegel na prvenstvu klub SPK iz Bratislave, ki je bil prvi s 313 točkami.

— **Nedeljski sport na Hrvaškem.** V nedeljo so na Hrvaškem igrali že prvenstvene nogometne tekme, ki so dale presenetljive rezultate. V kolikor je vest točna, je Concordia izgubila proti Ferrari 2:1 (2:0). Gradjanski je premagal Litania 4:0 (2:0). Hašk pa Redarstveni in Zeleničari Zeta.

— **Meddržavna nogometna tekma med Hrvaško in Bolgarijo.** Bolgarska nogometna zveza je predlagala hrvaški nogometni zvezi, naj bi hrvaška nogometna reprezentanca nastopila 6. maja v Sofiji, istočasno pa predstavništvo Zagreba v Plovdivu. Hrvaška nogometna zveza je predlog Bolgarov v načelu sprejela.

— **Rumunsko tableteniško prvenstvo.** Marica so rumunski tableteniški prireditelji svoje državno tableteniško prvenstvo. Med ženami je zmagala Magda Rurac, ki doma nima prave nasprotnice. Med moškimi pa je bil najboljši komaj 17-letni Neiu Ursi, ki je v finalni tekmi premagal Ludua.

Radio Ljubljana

TOREK, 20. APRILA 1943-XXI.
12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Poročila v italijanskih. 13.00: Napoved časa — Poročila v italijanskih. 13.10: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.12: Koncert Radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Sijanec: Lahka glasba. 14.00: Poročila v italijanskih. 14.10: Simfonična glasba. 14.25: Orkester vodi dirigent Kramer. 15.00: Poročila v slovenščini. 17.00: Napoved časa — Poročila v italijanskih. 17.10: Pet minut go. speda X. 17.15: Pesmi in napevi. 17.45: Pisana glasba. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Politični komentar v slovenščini. 20.00: Napoved časa — Poročila v italijanskih. 20.20: Orkestralno glasbo vodi dirigent Petralia. 20.45: Strauss: Kavaler z rožo — V odmorih: predavanje v slovenščini, poročila v italijanskih.

SREDA, 21. APRILA 1943-XXI.
7.30: Slovenska glasba. 8.00: Napoved časa. — Poročila v italijanskih. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Pisana glasba. 13.00: Napoved časa. — Poročila v italijanskih. 13.10: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.12: Italijanske pesmi in orkester in zbor vodi dirigent Petralia. 14.00: Poročila v italijanskih. 14.10: Romoljubna glasba. 14.30: Voljaške pesmi. 15.00: Poročila v slovenščini. 17.00: Napoved časa. — Poročila v italijanskih. 17.15: Koncert pianistice Bojana Adamiča. 17.35: Godba. 19.00: Govorimo italijansko — poučuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Napevi in romane. 20.00: Napoved časa. — Poročila v italijanskih. 20.35: Radio za družino. 21.20: Italijansko glasbo vodi dirigent Ferrero. 22.15: Koncert šramla »Ljubljana«. 22.45: Poročila v italijanskih.

Ob Madami Butterfly ter Janku in Metki

Heybalova, Egressy, Mlejnikova, Karlovčeva in Poličeva

Ljubljana, 20. aprila
Berlinski operni strokovnjak dr. Julius Kapp je napisal in izdal temeljit »Opernbuch« in kot dodatek še knjigo »Die Oper der Gegenwart«. Bil je med prvimi nemškimi glasbenimi kapacitetami. Ali je še, ne vem. Bil je izredno strog in brezobzirno odkritomisljen kritik; toda v uvodu k svoji drugi knjigi je priznal, da »smatra svoje sicer ostro stvarno podajane sodbe vendarle za subjektivno izražena mnenja, ki imajo namen izpodbijati bralca le k lastni sodbi in premišljanju«.

S tem ni povedal nič novega, saj vemo, da je vsak kritik bolj ali manj subjektiven ter je sodba odvisna od različnih pogojev, ki so v vsaki duši in v vsakih možganih drugačni. Dolžnost njegova je edino, da odkrito pove svoje mnenje, opravičilo se na svoje znanje, izkušnja opazovanja. A niti najširša strokovna kultura ne zabrani, da bi se kritiki čisto v svojih sodbah kar nerazumno ne zmotili.

Spominimo se le na včasih premočnega in zagrizeno sovražnega kritika oper Rik Wagnerja dunajskega Hanslicka. Spominimo se na kritike, ki so odklanjali Bizetovo »Carmen«, že mnogo prej nekatere Rossinijeve Bellinijeve, Denizietijeve opere ali Petra Corneliusa »Bagedskega brivca«, pa celo Verdija in njegove moštvoine itd.

In vendar so bili vsi ti kritiki veljavni splošno priznani glasbeni strokovnjaki. Čas je njih sodbe temeljito popravil, pobil in pokopal, zamahovane, raztrgane in na ampere razefrane opere pa uživajo slavo in priljubljenost po vsem kulturnem svetu.

Prav dr. Jul. Kapp je vzlic svoji najvišji glasbeni strokovni kulturi glede Puccinija podoben Hanslicku in prejšnjim ter kasnejšim kritikom, ki so ob blamirali. Očital je Pucciniju »najgostejše veristične neokusnosti«, da je »zlorabljal libreta« in »se odpuščal muzikalni karakteristiki«. Pisal je na Puccinija »muzikalni čustveni izbruhi« in »ne prikazuje iz notranjosti, temveč ilustrira le čisto zunanje grozote in odvrte dogodke in iztisla na ta način občinstvo solze. Puccinijeva umetnost je notranje neresnična in ukrojena le na uspeh pri publiki. Z lahkotnimi ljudskimi sredstvi operete skuša oponašati veliko tragedijo. Toda njegova umetnost nima nobene notranje zveze s položaji, cseh ker nudi le prikupno zbirko najhujših sličic razpoložljivega in dogodkov ter učinkuje najbolj pristno tam, kjer gre za vselej vsakdanjosti (Musettin valček, stražna parada v »Bohemi«), a je slabokobna in neresnična pri čustvenih izbruhih ter zlagano teatralna pri dramatičnih višjih, ki jih Puccini ne more zgraditi. Krvočelni neokusni »Tosca« je sledila »Madame Butterfly«, ki se spretno ponuja kot eksotična.

Tako piše resnično »subjektivno« dr. Kapp prav o tistih treh operah, ki so neprenehoma na repertoarju po vsem svetu in tudi pri nas publiko in kritiko posebno ljube. Kapp je veliki uspeh odvisen v izdatni meri tudi od izvajalcev in upraviteljev, pevcev, orkestra in režiserja.

Valerija Heybalova, ki je takoj ob prvem nastopu opozorila na izredne svoje pevске in igralske sposobnosti se je v teku nekaj sezon razvila v močno operno umetnico, na katero smo upravičeno ponosni. In že nam jo zavida tujina! Dasi se je dvigala vztrajno in napredujoče od predstave do predstave, stremi vidno k še strmejšim visokim. Predvsem njena je zasluga, da je Thais tako presenečljivo uspešna in priljubljena, da je Sestra Angelika — ki ji dr. Kapp očita »najslabšo veristično maniero« — po njenem petju in igranju došla novimi kretnjami in gibi resnične estetike tako silno osvajača poslušalca in jih pretresala s svojo pristno tragiko, ter je zdaj tudi od leta 1909 neprestano ponavljana »Madame Butterfly« občinstvu dobrodošla kakor najbolj sencazna noviteta.

Za veliko pevski in igralsko težko partijo Japončice Co-co-sane je Heybalova kakor polkarna po njeni mladosti dekliskosti, predvsem pa po izvrstnem pevskem in odličnem igralskem podajanju. Heybalova se vsa izpremeni v svojo partijo; živi, trpi, tuguje, se raduje docela kot resnična osebnost ki se predstavlja. In tako se pogreza v tragiko svojih junakinj, da pozablja teater, doživlja resnico in zares plaka! To njeno najgobje doživljanje seza seveda močno tudi po dušah in srcih gledalcev in jim izjavi nepozabne vtise. Res je, da znajo Puccini, ilica in Giacosa — kakor trdi dr. Kapp — »iztisniti iz žlez solze« občinstvu, ali »zlagane teatralnosti« ob tej globoki tragediji zveste žene in srečne matere, ki izgubljajo moža, sinka in čast, ne občutimo. Le pritrjujemo ji, da je bolj častno umreti kakor nečastno živeti.

Nov lahkomiselni Pinkerton je J. Lipušček, muzikalno prav zanesljiv, točen in zelo prijeten v petju, ustrezen v igranju in v vsem nastopu zelo zadovoljiv. Ogromni dvospev v 1. dejanju, eden največjih in najtrudljivejših, je podajal s Heybalovo v vztrajno toplino lepo in iskreno. Ko se v partiji le še igralski docela sprosti in doda igranju s konzolom, Suzuko in zlasti s Co-co-sano še več gorke prijaznosti, bo njegov Pinkerton prav dober.

F. Golobova je nova Suzuko, odlična kot pevka in docela prikupna v živahni igri. Zelo ustrezen je Sladoljev kot Goro in učinkovit Lupšev borec, fanatik in končno zadovoljiv Dolničarjev princ Jiamadori.

Nov, zlasti v igri in vsem živahnem nastopanju zelo uveljavljen je Sharples B. Popova, pevca, ki ga le redko slišimo.

A tudi Humperdinckova muzikalna pravljica Janko in Metka se je vrnila na repertoar z uspehom, ki je predvsem zasluha izvajalcev pevcev, orkestra, dirigenta in režiserja.

Med nemškimi, po Wagnerju ustvarjenimi operami je bila Humperdinckova prva, ki je prodira. Skoraj že štiridesetletni wagnerijane Engelbert Humperdinck je uglašil pravilno besedilo najprej le za svojo sestro in za male nečake, torej za rodnoobno uporabo. Šele pozneje je avtor svoje delo izgradil popoln in razširil. A noben otrok ni bil upal uprizariti te nične zgodbe in otroške naivnosti. Šele Richard Strauss je 12. decembra 1893 na weimarskem odru kot popoldansko predstavo — predvsem za mladino — spravil v javnost. Tedaj se je zgodilo na presenečenje kritikov in opernih voditeljev, da je Humperdinckova opera žela močan uspeh. Janko in Metka sta se tako rekoč že noč pojavljala po nestetih tudi in dotlej neznan avtor je postal slaven tudi po širokem svetu izven Nemčije.

Tudi usoda te opere je dokaz, kako se lahko zmotijo glasbeni strokovnjaki in najbolj izkušeni gledališki voditelji. Danes priznava kritika, da je Humperdinckova iskrena in pristna glasba polna čustev, prisrčne doživljenjske ostrega označevanja, pomenske motivike in skrbno urejenih oblik, skratka da je Humperdinck resen umetnik, čegar partitura je filigran najboljše kakovosti in radost za vsakega muzika.

Tudi pri nas je vselej žela uspeh, saj smo jo uprizarjali večkrat, vendar se nikoli tako srečno kakor sedaj, ko je našla dirigenta Strifota in režiserja C. Debeveca ter vrsto pevcev, ki so nam ustvarili vzorno uprizoritev.

Mlejnikova je ustvarjena za Metko; njena pojava, igra, pristna, nedelana otroškost in zlasti njeno petje z vso široko sočnostjo glasu delajo partijo dekletca izredno dražestno in prkumno. Uspeh opere je tudi njena zasluga.

In F. Golobova kot Janko je izvrstna pevski in igralski, živahna in gibčna, humorna in čustveno razgibana. V Janko je posebno prikupen mehtar, očče otrok, veder bednik, vztrajen optimist, ki ga moraš ljubiti in kakor vselej prav dober, jasen pevec. Polno ustreza E. Barbičeva in E. Urbančeva kot Trosi- in Rosi- možek pevski in kot sanjski pojavi.

Nova je mati Jera Poličeva. Tu se kaže, da je za vsako vlogo važna osebnost in igra, s katero se uveljavlja. Poličeva je imenitna, zdrava mati, prikupna v vsem nastopanju. V operi je najvažnejši koncept partije in doslednost izvajanja. Rosini je baje dejal, da je za opero prvič drugi in tretji najvažnejši — glas. Toscanini pa, da je to prvem, drugem, tretjem in še marsikomu končno potreben — tudi glas. Doba in značaj oper sta bila različna, a Toscanini je pač mislil na moderno opero z značajem glasbene drame.

Gotovo je, da je tudi nam danes najvažnejše, da nam operni umetnik podaja svojo partijo v celotnosti muzikalno verno in igralski prepričljivo. Posamezne reči v partiji, naj si bodo višji ali nižine, ki jih tudi skladatelj sami čisto prepuščajo svobodni rabi, zlasti v glasbeni drami ne označujejo kvalitativnosti kreative. Ali se tudi motim v svoji sodbi? Povedal sem pa subjektivno stališče.

Nova je bila končno E. Karlovčeva v vlogi: Hrustababe. E. Poličeva je jo podajala efektivno, da je izživala aplavz. Karlovčeva na jo je izvajala s svojim bogato razsežnim alatom zvokov, bravurno do globin in višin ter nam podala igralski do skrajnosti učinkovito stvaritev. Veseli smo bili ponovnega nastopa te umetnice.

Kot namerčak smo dobili v soboto še gostovanje simfonije nemškega dirigenta Irineza tenorista Tiborja Egressyja v partiji Pinkertona. Pevec prijatelja glasu, kulture in okusa ter primerne, elegantno združene igre je s svojim pevskim in igralskim nastopom kazal, da prihaja iz najboljših šol in ima že odroso rutino. Žel je uspeh in mu je bil poklonjen šopek. Španova je bila prav dobra, pevski sveža Suzuko.

Včeraj je bila sobotna predstava kvalitativno višja od letošnje premiere »Madame Butterfly«, orkester pod vodstvom D. Zebreta je finiširal muzikalno, prvotna hrupnost, delanja se je umeknila pravilni dinamiki in zato so vsi solisti lahko lepo in brez napora peli.

DNEVNE VESTI

— Italijansko-madžarska kulturna vprašanja. V ogrsko prestolnici je priselilo italijansko kulturno zastopstvo pod vodstvom senatorja Balbina Giuliana. Omenjena komisija bo prisostvovala letnemu sestanku mešane italijansko-ogrsko kulturne komisije, ki obravnava kulturna vprašanja, tikajoča se obeh prijateljsko povezanih držav.

— Italijanska kultura v inozemstvu. V razstavnih dvoranih doma umetnikov na Dunaju je bila te dni otvorena umetnostna razstava odličnega florentinskega slikarja Primoža Contija. Dunajsko občinstvo se za razstavo zelo zanima, saj so na njej zbrane Contijeve slikarske umetnine vseh razvojnih faz od začetnega futurizma pa do sedanje umetnostne uravnoteženosti ter ustaljenosti. V Lisboni pa je bil organiziran na pobudo odbora društva prijateljev Italije ter italijanske pisateljice Olive Guerri velik koncert sodobne italijanske glasbe, ki je bil v dvorani družbe lepih umetnosti. Na koncertu so izvajali skladbe Pizzettija, Caselle, Zandonaija, Enija Porrija, Karla Alberta Pizzinija ter Ivana Salvuccijsa.

— Zmagovalci lucanskih kulturnih tekem. Iz Potenze poročajo: Lucanske kulturne tekme, ki jih je organiziral G. U. F., so bile te dni slovesno zaključene. Navzočni so bili tudi zmagovalci obeh tekmujočih skupin. V prvi so razprijavljali o italijanski emigraciji pred in po fašizmu ter italijanski ekspanziji v sredozemskem prostoru, v drugi pa o industrializaciji na jugu. Za zmagovalca sta bila proglašena vsedmoletnik Gustav Mervini, član neapeljskega G. U. F.-a ter Jurij La Serva, član salernskega G. U. F.-a.

— Italijansko-nemško kulturno sodelovanje. Milanski kulturni zavod je pričel z rednimi italijansko-nemškimi kulturnimi sestanki. Serio sestankov je otvoril nemški generalni konzul v Milanu von Halem, ki je predaval o italijansko-nemških kulturnih srečanjih. Uvodoma je prikazal von Halem razvoj obojestranskih kulturnih vplivov. Izjavil je, da se italijansko kulturno poslanstvo lahko odlično dopolnjuje z nemškim. Predavanju je sledila zelo poučna izmenjava misli, ki so jih izražali nekateri navzočni, med katerimi je omenil predvsem zavodnega komisarja senatorja Josipa De Capitania s podkomisarjem senatorjem Treccanijem in prof. Pestalozzo. V Italijansko-nemškem združenju v Milanu pa je predaval G. L. Centmeri o nemški ljudski pesmi. Prikazal je njihov umetnostni ter folklorni pomen.

— Na ruskem bojišču je padel konzul G. Sardu. Na ruskem bojišču je našel junaka smrt konzul Gracijan Sardu, poveljnik oddelka Črnih straj »Leonessa«. Bil je skvadrst, večkrat odlikovan, vojni prostovoljec v štirih vojnah. Do poslednjega je držal koto 192. Izpobjul je svoje vojake za bojo proti številčno nadmočnemu napadajočemu sovražniku. Njegova smrt je bila junaka. Njegova žrtev ni bila zaman. Njegovim Črnim strajcam se je posrečilo, da so razbila sovražni obkoljevalni poizkusi.

— Florentina. Tudi letos je bil na florentinskem liceu tečaj visoke kulture, ki ga je otvoril Giovanni Papini in ki so mu prisostvovali akademiki, vseučiliški profesorji, književniki in kulturni delavci. Tema tečaja je bil »Florentina«. Pred številnim kulturnim občinstvom je predaval veleposlanik Horac Pedrazzi, ki je razpravljal o temi »Florentinski romani«. Pedrazzi se je spomnil zgodovinskih oblik florentinskega življenja ter je prikazal like Danteja, Savonarole ter Medicejev, ki so vsi na tako različne načine ljubili Florentino. Pedrazzija je izvajanja so žela živahno odobravanje uglehni poslušalcev.

— Z 22. leti sedmici mati. Te dni je rodila v porodnišnici v Valseggio sul Mincio 22-letna Marta Olago svojega sedmega sina. Njen mož je mlad delavec, ki je sedaj pod orožjem.

— Skupščina Italijanske akademije. V sredo 21. aprila se sestanejo v Rimu člani Italijanske Kr. akademije k običnemu zboru v dvorani Julija Cezarja. Na skupščini

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI
KINO SLOGA
Samo 4 dni! Samo 4 dni!
Življenje in neumorno delo sv. Očeta
Pija XII. nazorno podano v edinstvenem filmu
Pastor Angelicus
Angelski pastir
izdelan od C. C. C. ob priliki 25 letnice škofovanja sv. Očeta
Predstave ob 14., 15.50, 17.40 in 19.30
V nedeljo pa še ob 10.30

KINO UNION Telefon 22-21
Odlični film iz življenja kmečkega dekleta
Povratek zapeljane
V glavnih vlogah: Gino Cervi in Adriana Benetti
Predstave: ob delavnikih ob 15.30, 17.30 in 19.30 uri; ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 15.30, 17.30 in 19.30 uri

KINO MATICA Telefon 22-41
Dnevno ob 15. uri najboljši film
La Jane
Ljudje iz varietete
Ples, humor, moderna glasba.
V ostalih vlogah: Hans Moser, Atilla Hörbiger
Dnevno ob 17. in 19.15 uri pretresljiva drama
Živi mrtvec
V glavnih vlogah: Carlo Ninchi, Dina Sassoli

su, kulture in okusa ter primerne, elegantno združene igre je s svojim pevskim in igralskim nastopom kazal, da prihaja iz najboljših šol in ima že odroso rutino. Žel je uspeh in mu je bil poklonjen šopek. Španova je bila prav dobra, pevski sveža Suzuko.

Včeraj je bila sobotna predstava kvalitativno višja od letošnje premiere »Madame Butterfly«, orkester pod vodstvom D. Zebreta je finiširal muzikalno, prvotna hrupnost, delanja se je umeknila pravilni dinamiki in zato so vsi solisti lahko lepo in brez napora peli.

— Italijansko-madžarska kulturna vprašanja. V ogrsko prestolnici je priselilo italijansko kulturno zastopstvo pod vodstvom senatorja Balbina Giuliana. Omenjena komisija bo prisostvovala letnemu sestanku mešane italijansko-ogrsko kulturne komisije, ki obravnava kulturna vprašanja, tikajoča se obeh prijateljsko povezanih držav.

— Italijanska kultura v inozemstvu. V razstavnih dvoranih doma umetnikov na Dunaju je bila te dni otvorena umetnostna razstava odličnega florentinskega slikarja Primoža Contija. Dunajsko občinstvo se za razstavo zelo zanima, saj so na njej zbrane Contijeve slikarske umetnine vseh razvojnih faz od začetnega futurizma pa do sedanje umetnostne uravnoteženosti ter ustaljenosti. V Lisboni pa je bil organiziran na pobudo odbora društva prijateljev Italije ter italijanske pisateljice Olive Guerri velik koncert sodobne italijanske glasbe, ki je bil v dvorani družbe lepih umetnosti. Na koncertu so izvajali skladbe Pizzettija, Caselle, Zandonaija, Enija Porrija, Karla Alberta Pizzinija ter Ivana Salvuccijsa.

— Zmagovalci lucanskih kulturnih tekem. Iz Potenze poročajo: Lucanske kulturne tekme, ki jih je organiziral G. U. F., so bile te dni slovesno zaključene. Navzočni so bili tudi zmagovalci obeh tekmujočih skupin. V prvi so razprijavljali o italijanski emigraciji pred in po fašizmu ter italijanski ekspanziji v sredozemskem prostoru, v drugi pa o industrializaciji na jugu. Za zmagovalca sta bila proglašena vsedmoletnik Gustav Mervini, član neapeljskega G. U. F.-a ter Jurij La Serva, član salernskega G. U. F.-a.

— Italijansko-nemško kulturno sodelovanje. Milanski kulturni zavod je pričel z rednimi italijansko-nemškimi kulturnimi sestanki. Serio sestankov je otvoril nemški generalni konzul v Milanu von Halem, ki je predaval o italijansko-nemških kulturnih srečanjih. Uvodoma je prikazal von Halem razvoj obojestranskih kulturnih vplivov. Izjavil je, da se italijansko kulturno poslanstvo lahko odlično dopolnjuje z nemškim. Predavanju je sledila zelo poučna izmenjava misli, ki so jih izražali nekateri navzočni, med katerimi je omenil predvsem zavodnega komisarja senatorja Josipa De Capitania s podkomisarjem senatorjem Treccanijem in prof. Pestalozzo. V Italijansko-nemškem združenju v Milanu pa je predaval G. L. Centmeri o nemški ljudski pesmi. Prikazal je njihov umetnostni ter folklorni pomen.

— Na ruskem bojišču je padel konzul G. Sardu. Na ruskem bojišču je našel junaka smrt konzul Gracijan Sardu, poveljnik oddelka Črnih straj »Leonessa«. Bil je skvadrst, večkrat odlikovan, vojni prostovoljec v štirih vojnah. Do poslednjega je držal koto 192. Izpobjul je svoje vojake za bojo proti številčno nadmočnemu napadajočemu sovražniku. Njegova smrt je bila junaka. Njegova žrtev ni bila zaman. Njegovim Črnim strajcam se je posrečilo, da so razbila sovražni obkoljevalni poizkusi.

— Florentina. Tudi letos je bil na florentinskem liceu tečaj visoke kulture, ki ga je otvoril Giovanni Papini in ki so mu prisostvovali akademiki, vseučiliški profesorji, književniki in kulturni delavci. Tema tečaja je bil »Florentina«. Pred številnim kulturnim občinstvom je predaval veleposlanik Horac Pedrazzi, ki je razpravljal o temi »Florentinski romani«. Pedrazzi se je spomnil zgodovinskih oblik florentinskega življenja ter je prikazal like Danteja, Savonarole ter Medicejev, ki so vsi na tako različne načine ljubili Florentino. Pedrazzija je izvajanja so žela živahno odobravanje uglehni poslušalcev.

— Z 22. leti sedmici mati. Te dni je rodila v porodnišnici v Valseggio sul Mincio 22-letna Marta Olago svojega sedmega sina. Njen mož je mlad delavec, ki je sedaj pod orožjem.

— Skupščina Italijanske akademije. V sredo 21. aprila se sestanejo v Rimu člani Italijanske Kr. akademije k običnemu zboru v dvorani Julija Cezarja. Na skupščini

— Italija v luči ogrskih umetnin. V navzočnosti Ki. Italijanskega polnomokega ministra ter številnih članov ogrske vlade, med katerimi sta bila tudi propagandni in trgovinski minister, je bila v prostorih Nacionalne umetnostne galerije slovesna otvoritev razstave sodobnega ogrskega slikarstva, ki je bila ogrančena z geslom »Italija v luči ogrskih umetnikov«. Na razstavi so zbrali svoje umetnine, ki prikazujejo lepoto »italijanske zemlje, najvidnejši ogrski slikarji. Prva nagrada je bila podeljena Aureliju Emedu.

— Z gorečo obliko se počne v jezeru in si reši življenje. Iz Cannobina poročajo: o nenavadnem dogodku, ki ga je doživel 24-letna Katarina Ghigliari, ki se je nedavno poročila. Doma je iz Ronca pri Altu Verbanu. Bila je v kuhinji, kjer je zakurila ogenj, ko se je preveč približala plamenu. Vnela se ji je obleka. Stekla je na dvorišče in klicala na pomoč. Toda je nesrečnem naključju ni bilo ravno: tečaj nobenega domačega v bližini. V usodnem trenutku, ko je šla za življenje in smrt, je imela Ghigliarijevo toliko pribežnosti duha, da je v obupu hitela proti bližnjemu jezeru Lago Maggiore in se pogluzala vanj, ker so jo opelkine že grozno skelele. Ta odločitev ji je rešila življenje. V bližini je bilo namreč več žensk, ki so ji prihitele na pomoč, ter jo potegnile na kopno, potem ko so se plamenj v je-

zeru pogasili. Ghigliarijevi je bilo sicer rešeno življenje, vendar pa se je morala zaradi oteklin zateči v bližnjo bolnišnico.

— Umrl je najstarejši zvonar Brianze. Te dni je umrl v kraju Lissone najstarejši zvonar Brianze. Gre za 90letnega Karla Citteria, kmetovalca starega, preizkušene kova, ki je imel še do nedavna skrb za zvonjenje v domači župni cerkvi. To svojo dolžnost je opravljal skozi desetletja z vnuemo in ljubeznijo, tako da ga je le težka bolezen prisilila, da se je odrekel tej dolžnosti, na katero je bil Citteri tudi zaradi tega zelo ponosen, ker je slovel kot nestor vseh zvonarjev iz okolja Brianze.

— Društvo »Dante« propagira ogrsko književnost. Društvo »Dante« v Rimu je organiziralo poseben večer, namenjen razpravljanju o sodobni ogrski književnosti. Ravnatelj Zavoda za ogrsko kulturo baron Villani je predaval o ogrskem romanu med dvema vojnama. Ob sklepu svojih poučnih izjavljaj je proslavljaj predvsem ime ter umetnost pisateljice Cecilije Tornyaj.

— Nesreče. Splošna bolnišnica je sprejela naslednje ponesrečence: Ana Kastelčeva, 63letna kočarica iz Šumberka si je pri padcu zlomila levo nogo. — Marija Pirčeva, 13letna hči posestnice iz Matene, si je pri delu v gozdu poškodovala na obrazu. — Anton Marincelj, 58letni kletar iz Kočevja, je delal v gozdu in ga je pri tem veja oplazila po glavi, tako da je dobil veliko rano. Jože Kastelic, eno leto star sinček delavca iz št. Vile pri Stični je padel s krušne peči in si zlomil desno nogo. — Franja Šternova, 68letna perica iz Bizovika, se je usekala v levico. — Bruno Koček, 14letni sin trgovskega potnika iz Ljubljane je moral iskati pomoči v bolnici, ker ga je neki pes ugriznil v levo nogo. — Pod voz je padla Franja Cunderjeva, 4letna hčerka posestnika iz Jarš. Dobila je poškodbe po vsem životu.

— Vreme se bo spremenilo? Včeraj je bilo konec vlade 40 mučenikov in že kaže, da se bo vreme spremenilo. Že včeraj popoldne so se na nebu pojavljali od juga oblaki, ki so zvečer prekrili ves južni del nebosklona. Tudi danes kaže barometer na poslabšanje vremena. Zjutraj je sicer sijalo sonce, vendar je bilo nebo rahlo zastirto z oblaki. Minimalna temperatura je znašala davi 11.2 stop. C. Za polje vrtove je dež že nujno potreben, včerajšemu sadnemu drevju bi pa ne bil dober dež.

— Čestno delo. Vzdrž. Traške ceste so navozili precejšnjo množico gramozu, s katerim bodo posuli in utrli široko cestnišče. Gramoz je pipeljal velik tovorni avtomobil s priklopi. Poleg cestnišča, ki je tudi sedaj lepo utrjeno in gladko ter ima le redke kotanje, so bili že pred kratkim posuti hodniki za pešce na obeh straneh.

— Spominska retrospektivna razstava pokojnega mojstra Ivana Vavpčiča v Japonskem paviljonu. Razstava obsega 129 del (olj, pastelov in akvarelov) in zbirko risb. Iz razstavljenih del si obiskovalec lahko ustvari brzo sliko o ogromnem p. pokojnikov življenjskem delu. Razstava bo odprta do 9. maja.

— Druga kolektivna razstava del akad. slikarja Riharda Debenjaka je bila med ljubitelji umetnosti in umetnostni sprejeta z živimi simpatijami. Mladi umetnik, ki odločno in pogumno stopa svojo pot, je postavil na ogled izbrano zbirko svojih olj, grafik in risb, skupaj 58 slik. Za razstavo, ki je v obliki zgornjih prostorih Obesne galerije na Cesti Arlele Ree (prej Gosposvetska cesta), vlada upravičeno zanimanje. Odprta bo do 2. maja vsak dan, razen na veličnočno nedeljo.

— Čeprav so sedaj v našem mestu kar štiri slikarske razstave, vlada za umetnostno razstavo priznanega slikarja prof. I. Kosa živo zanimanje. Razstavljeni akvareli so vsi najnovejši in zelo uspešni. Občinstvo opozarjamo, da bo razstava v kratkem času zaključena.

— Če ceste in ulice škripajo. Vetrovno in sončno vreme, ki je del časa traja v našem mestu, je temeljito osušilo še netlakovane ceste in ulice, da se dvigajo za hitrimi motornimi vozili čili oblaki prahu. Mesta občina prah pridno zatira. V ta namen uporablja strojne škropilne avtomobile in poseben škropilni tramvaj. Pomožna sredstva pa so raznovrstni škropilni vozovi: s konjsko vprego, ki se, razumljivo, ne morejo prav v nobenem pogledu kosati z omenjenimi podobni napravami. Ulice in ceste, po katerih je speljana tramvajska proga, temeljito poškrpi škropilni tramvaj, ki lahko nosi več ton vode, in ima tako močne škropilne naprave, da lahko brizga vodo čez vso širino najbolj širokih cest. Ulice in trge v mestnem središču in predele, kjer ni tramvajskih prog, pa pridno škropijo škropilni avtomobili, ki so še pred nedavnim orali širite brazde po zasneženih cestah.

— Italija v luči ogrskih umetnin. V navzočnosti Ki. Italijanskega polnomokega ministra ter številnih članov ogrske vlade, med katerimi sta bila tudi propagandni in trgovinski minister, je bila v prostorih Nacionalne umetnostne galerije slovesna otvoritev razstave sodobnega ogrskega slikarstva, ki je bila ogrančena z geslom »Italija v luči ogrskih umetnikov«. Na razstavi so zbrali svoje umetnine, ki prikazujejo lepoto »italijanske zemlje, najvidnejši ogrski slikarji. Prva nagrada je bila podeljena Aureliju Emedu.

— Z gorečo obliko se počne v jezeru in si reši življenje. Iz Cannobina poročajo: o nenavadnem dogodku, ki ga je doživel 24-letna Katarina Ghigliari, ki se je nedavno poročila. Doma je iz Ronca pri Altu Verbanu. Bila je v kuhinji, kjer je zakurila ogenj, ko se je preveč približala plamenu. Vnela se ji je obleka. Stekla je na dvorišče in klicala na pomoč. Toda je nesrečnem naključju ni bilo ravno: tečaj nobenega domačega v bližini. V usodnem trenutku, ko je šla za življenje in smrt, je imela Ghigliarijevo toliko pribežnosti duha, da je v obupu hitela proti bližnjemu jezeru Lago Maggiore in se pogluzala vanj, ker so jo opelkine že grozno skelele. Ta odločitev ji je rešila življenje. V bližini je bilo namreč več žensk, ki so ji prihitele na pomoč, ter jo potegnile na kopno, potem ko so se plamenj v je-

zeru pogasili. Ghigliarijevi je bilo sicer rešeno življenje, vendar pa se je morala zaradi oteklin zateči v bližnjo bolnišnico.

— Umrl je najstarejši zvonar Brianze. Te dni je umrl v kraju Lissone najstarejši zvonar Brianze. Gre za 90letnega Karla Citteria, kmetovalca starega, preizkušene kova, ki je imel še do nedavna skrb za zvonjenje v domači župni cerkvi. To svojo dolžnost je opravljal skozi desetletja z vnuemo in ljubeznijo, tako da ga je le težka bolezen prisilila, da se je odrekel tej dolžnosti, na katero je bil Citteri tudi zaradi tega zelo ponosen, ker je slovel kot nestor vseh zvonarjev iz okolja Brianze.

— Društvo »Dante« propagira ogrsko književnost. Društvo »Dante« v Rimu je organiziralo poseben večer, namenjen razpravljanju o sodobni ogrski književnosti. Ravnatelj Zavoda za ogrsko kulturo baron Villani je predaval o ogrskem romanu med dvema vojnama. Ob sklepu svojih poučnih izjavljaj je proslavljaj predvsem ime ter umetnost pisateljice Cecilije Tornyaj.

— Nesreče. Splošna bolnišnica je sprejela naslednje ponesrečence: Ana Kastelčeva, 63letna kočarica iz Šumberka si je pri padcu zlomila levo nogo. — Marija Pirčeva, 13letna hči posestnice iz Matene, si je pri delu v gozdu poškodovala na obrazu. — Anton Marincelj, 58letni kletar iz Kočevja, je delal v gozdu in ga je pri tem veja oplazila po glavi, tako da je dobil veliko rano. Jože Kastelic, eno leto star sinček delavca iz št. Vile pri Stični je padel s krušne peči in si zlomil desno nogo. — Franja Šternova, 68letna perica iz Bizovika, se je usekala v levico. — Bruno Koček, 14letni sin trgovskega potnika iz Ljubljane je moral iskati pomoči v bolnici, ker ga je neki pes ugriznil v levo nogo. — Pod voz je padla Franja Cunderjeva, 4letna hčerka posestnika iz Jarš. Dobila je poškodbe po vsem životu.

— Vreme se bo spremenilo? Včeraj je bilo konec vlade 40 mučenikov in že kaže, da se bo vreme spremenilo. Že včeraj popoldne so se na nebu pojavljali od juga oblaki, ki so zvečer prekrili ves južni del nebosklona. Tudi danes kaže barometer na poslabšanje vremena. Zjutraj je sicer sijalo sonce, vendar je bilo nebo rahlo zastirto z oblaki. Minimalna temperatura je znašala davi 11.2 stop. C. Za polje vrtove je dež že nujno potreben, včerajšemu sadnemu drevju bi pa ne bil dober dež.

— Čestno delo. Vzdrž. Traške ceste so navozili precejšnjo množico gramozu, s katerim bodo posuli in utrli široko cestnišče. Gramoz je pipeljal velik tovorni avtomobil s priklopi. Poleg cestnišča, ki je tudi sedaj lepo utrjeno in gladko ter ima le redke kotanje, so bili že pred kratkim posuti hodniki za pešce na obeh straneh.

— Spominska retrospektivna razstava pokojnega mojstra Ivana Vavpčiča v Japonskem paviljonu. Razstava obsega 129 del (olj, pastelov in akvarelov) in zbirko risb. Iz razstavljenih del si obiskovalec lahko ustvari brzo sliko o ogromnem p. pokojnikov življenjskem delu. Razstava bo odprta do 9. maja.

— Druga kolektivna razstava del akad. slikarja Riharda Debenjaka je bila med ljubitelji umetnosti in umetnostni sprejeta z živimi simpatijami. Mladi umetnik, ki odločno in pogumno stopa svojo pot, je postavil na ogled izbrano zbirko svojih olj, grafik in risb, skupaj 58 slik. Za razstavo, ki je v obliki zgornjih prostorih Obesne galerije na Cesti Arlele Ree (prej Gosposvetska cesta), vl

„Aleluja“, repni olupki in rumfordska juha

Nastanek velikonočne postne jedi, repnih olupkov in rumfordske juhe v letih lakote prejšnjega stoletja

Ljubljana, 20. aprila

Prvi desetletji prejšnjega stoletja sme mo upravičeno imenovati hude čase. Po dolgi napoleonski vojni je prebivalstvo marsikje zelo obubožalo. Slate letine, draginja in zanemarjanje polj so se pripomogla, da je nastopila huda lakota, kakršne ni bilo najbrž že stoletja. Spomin na lakoto l. 1817 se je še ohranil, ne le po zapiskih, temveč tudi v ustnem izročilu. V začetku prejšnjega stoletja je lahko nastopila tako huda lakota tudi zaradi tega, ker tedaj niso še pridelovali toliko krompirja. Odkar se je tudi pri nas razširilo pridelovanje krompirja, ni bilo več velike lakote. V začetku prejšnjega stoletja so pa bile tudi še mnogo slabše prometne razmere, ko niso poznali železnice. Zda se ni moremo več prav zamisliti, kako so ljudje stradali leta 1817. Tedaj so jedli marsikaj, česar najbrž dotlej niso še nikdar in česar tudi pozneje niso več prštevali med hrano.

Kako je nastala „aleluja“?

Spomin na čase lakote so baje kuhani repni olupki, ki jih pri nas imenujejo „aleluja“ in jih prodajajo v velikem tednu tudi na živilskem trgu. Kako je nastala ta jed, pa ni zanesljivo dognano. Ivan Vrhovnik omenja v svoji zgodovini trnovske župnije to jed, ki jo Trnavčani in Krakovci poznajo pod tremi imeni: aleluja, olupki in lakota. Pravi, da je menda spomin na čase lakote v turskih časih. Potemtakem ljudje niso začeli jesti repnih olupkov šele v prejšnjem stoletju. Pisec pravi, da so repni olupki le navadna postna jed, spomin na Kristusovo trpljenje, kakor nekateri sodijo, ter da jih torej ljudje niso „vzimali med lakoto“. Verjetno je, da so repne olupke začeli uživati v starih časih ob postnih dneh.

Lakota l. 1813

V prvi polovici prejšnjega stoletja ni nastopala lakota le v enem letu, pač pa je bila l. 1817 najhujša. Huda lakota je pa vladala tudi l. 1813. Tistega leta je bila zelo slaba letina, tako da je že jeseni začelo primanjkovati živeža. Prebivalstvo je bilo navezano predvsem na živež, ki ga je samo pridelalo. Tedaj si še niso mogli pomagati z uvozom živil kakor dandanes, pač zaradi slabših prometnih razmer in ker niso imeli urejenega tako dobrega razdeljevanja živeža. Po slabih letinah je nastopila huda draginja, tako da marsikdo ni mogel kupiti živeža, čeprav je bil naprodaj. L. 1813 so ljudje v krajih, kjer so morali vedno kupovati živež, zelo stradali in zaradi prepilne hrane tudi obolevali. Številni bolniki so pomrli, ker so preveč oslabele, da bi se lahko okrepili, četudi bi imeli boljše hrano.

Same slabe letine

Vrstile so se skoraj same slabe letine. Tudi l. 1814 je bila slaba letina, predvsem zaradi tega, ker je pritisnil mraz nenavadno pozno. Maja je zapadel sneg in pritisnil je čez mraz, da je zmrazilo listje na drevesu. Tudi poleti je bilo hladno ter neugodno vreme, da je bilo malo pridelka. Kmalu se je izkazalo, da bo primanjkovalo živeža in vlada je morala izdati potrebne ukrepe, da bi preprečila, kolikor je pač bilo mogoče, posledice slabe letine. Že novembra je bil prepovedan uvoz žita iz države. Izdani so pa bili tudi ukrepi, da bi olajšali trgovino z deželnimi pridelki. V tistih časih so mnogi predpisi omejevali trgovino z žitom. Med drugim je bilo tudi prepovedano židom kupčevati z žitom. Vsa ta prizadevanja oblasti pa niso mogla preprečiti podražitve žita. Zanimljivo je, da se je kljub podražitvi žita na dvakratno dotedanje ceno pocenila žitina. Živeža je bilo primanjkovalo tudi kmetom, zato so ga morali dokupovati. Če so hoteli kupiti žito, so morali predati živino a živina je bila — najbrž zaradi večje ponudbe — zelo poceni. Zato so jo morali prodati tem več. S tem si lahko razlagamo, zakaj je v tistih časih izredno nazadovale govedoreja. Posledice slabe letine so se pokazale zlasti spomladi l. 1815. Kmetom je splošno primanjkovalo žita tudi za seme, zato so jim ga morale zemljiške gosposke posojati.

Slaba letina l. 1816 in lakota naslednje leto

Ljudje so čedalje bolj obubožali in bi si ne mogli tako kmalu opomoci, četudi bi bile naslednje letine dobre. Toda l. 1816 je bilo zopet zelo neugodno vreme. Bilo je nenavadno hladno in deževno, da ni moglo niti rasti. Zelo mrzel je bil še april, a tudi maja se še ni prav ogrelo. Neprestano deževje je kmete zelo oviralo pri delu, da niso mogli opraviti spomladnih del. Pa tudi poleti jih je deževje zadrževalo, da niso mogli kositi in žeti. Vse je pa tudi zelo počasi zorelo. Koruza v naših krajih ni mogla dozreti. Slabša letina je bila tudi zelo slaba, kar ni bilo brez pomena, kajti v tistih časih

je suho sadje za prehrano kmečkega prebivalstva pomenilo mnogo več kakor dandanes. V naše kraje je bilo treba uvažati žito tudi ob dobrih letinah. Žito smo dobivali predvsem s Hrvaškega in iz Banata. Leta 1816 ni bila slaba letina le pri nas, temveč tudi v drugih evropskih deželah, zato je bilo povsod večje povpraševanje po žitu. Zato pa tudi niso mogli upoštevati želj našega prebivalstva. Iz Banata so izvažali žito tudi v mnoge druge pokrajine, a uvoz k nam bi moral biti tedaj tem večji. Sprčo tega se je žito zelo podražilo. Prebivalstvo je začelo zelo stradati že l. 1816. Mnogi niso mogli več kupovati moke, čeprav je še bila naprodaj, ker je bila predraga. Ugotovljeno je, da je bilo l. 1816 precej žita in m. ke v ljubljanskih skladiščih, a tudi naslednje leto, ko je zavlada silna lakota, ni bilo še razprodano vse žito. Oblasti so si začele prizadevati, da bi se čim bolj povečal uvoz živeža v državo. Izdanih je bilo več ukrepov. Prebivalstvo so zaposlovali pri popravilu cest. Odpravljena je bila tudi carina na uvoz žita sočiva, riža in krompirja. Iz tega tudi lahko sprevidimo, da so tedaj pri nas pridelovali še malo krompirja; sicer je treba upoštevati, da je tudi krompir l. 1816 slabo obrodil.

Pomoč stradalajočim prebivalcem

Lakota je bila posebno huda že spomladi l. 1817. Pozimi so bile porabljene vse zaloge, spomladi pa zemlja dolgo ni začela dajati hrane, ker je bilo zopet deževno in hladno. Razen tega je bila draginja čedalje hujša. Mernik pšenice je veljal v Ljubljani avgusta še 3 gl. 50 kr., pred žetvijo l. 1817 se je pa pšenica podražila že na 12 gl. 20 kr., a v nekaterih krajih še mnogo bolj. Začeti so morali misliti, kako bi pomagali stradalajočemu prebivalstvu. Zlasti se, ker na ozemlju nekdanjih francoskih ilirskih dežel ni bilo več v veljavi ustanova ubožnega sklada. Začeli so ustanavljati podporne društva in deliti najprej suho žito. V nekaterih krajih so tudi kuhali v javnih kuhinjah hrano ter jo razdeljevali stradalajočemu prebivalstvu. Tako so marsikje rešili mnogo ljudi z rumfordsko juho, ki je dobila

ime po fiziku in kemiku Benjaminu Rumfordu. O receptu za to juho so p'sali ljubljanski dnevniki pred leti, ko so skuhalli juho na poskušnjo v mestni kuhinji v cukrarni. Rumfordsko juho so kuhali l. 1817 iz krompirja, sočiva (graha), ječmena in kruha. Če so imeli kaj slanine ali mesa — tudi kosti so bile dobre — so jo izboljšali še s tem. Juho so primerno okusili in osolili. Če že ni bilo slanine, mesa ali kosti, so juho vsaj malo zabelili. Rumfordska juha je bila znana že prej, a ljudje so jo bile spoznali šele l. 1817. Kuhanje rumfordske juhe so oblasti na bivšem Kranjskem pripočele že jeseni l. 1800, ko je bila tudi huda draginja in so mnogi ljudje trpeli pomanjkanje. Oblasti so se sklicevale, da se je rumfordska juha dobro obnesla v ljubljanskih kazniščih. To je bila sorazmerno najcenejša jed v primeri s tečnecjo in izdatnostjo. Baje je veljal kotel juhe, ki so z njo nasitili 24 ljudi za ves dan, le 48 krajcarjev in pol. Iz recepta je razvidno, da so za to količino juhe porabili 20 funtov in 16 lotov vode — lot je bil 1/42 funta, tunc je pa 56 dkg, 26,5 lotov vinskega kisa, 11 lotov soli, 5 funtov in 10 lotov krompirja, 1 funt 26 lotov graha, 1 funt in 14 lotov ječmena in 1 funt in 20 lotov kruha. Kruh so dodali že kuhani juhi p'pečen. Razumljivo je, da ni bilo mogoče ustanoviti kuhinj kjerkoli, ter da ljudje niso bili povsod deležni javne pomoči. Zato so si morali pomagati pač predvsem sami. Jedli so marsikaj, česar še niso nikdar v življenju. Kuhali so tudi travo, stikali za koreninami, za drevesnim lubjem in repnimi olupki. „Aleluja“ so bili celo polastica, saj jih marsikje niso imeli, ker so p' jedli vsa repo že pozimi. Iz zgodovinskih poročil je razvidno, da je l. 1817 vladala v mnogih naših krajih beda, kakršne ni bilo dotlej in ne potlej. Mnogo ljudi je pomrlo l. lakote, predvsem na revnejši, ki se bili prisiljeni beračiti. — Kot spomin na tiste hude čase se je ohranila v smartnški podružnici v Šempetru pri Kranju iz l. 1817 spomniska napisna deska s kovinskim korcem, ki so z njo delili ljudem rumfordsko juho. Na deski so zapisane tedanje izredno visoke cene živeža.

Visoke peči v pragozdu

Japonci pridno industrializirajo zasedene dežele na Daljnem vzhodu

Na sirovinah siromašna država gleda čisto drugače na svojo kolonialno posest kakor one države, kjer je vsega v izobilju. Anglonizozemski koncerni so z lakoto zagospodarili na Borneu, Javi in Sumatru, olje in kavčuk so pridobivali v velikih količinah, na nekaterih manjših otokih tudi cin. Vedno so pa proizvodnjo močno zvišali, da bi ne prišlo preveč blaga na svetovni trg. Japonci po zasedbi Nizozemske Indije niso držali rok križem. Ugotovili so, da je na otokih mnogo več sirovin, kakor je bilo razvidno iz poročil angloholandskih interesov. Na Borneu ni samo zlata in mineralnih olj, temveč tudi bogata ležišča železne in bakrene rude. Posebno važne so za Japonce ležišča železne rude. Japonci so začeli hitro postavljati sredi pragozdu visoke peči. Najprej bodo zgrajena železna rudni in železo pridobovalca, potlej, pozneje pa pridejo na vrsto železo predelujoče industrije.

Borneo pa ni edino področje, kjer nastajajo v pragozdu visoke peči. Industrializacija po Japoncih zasedenega ozemlja daleč od njihove domovine gre kljub vojni hitro svojo pot. To je tudi razumljivo, če pomislimo, da Japonci zdaj se p' seeno nujno potrebuje sirovine, ki jih zaradi vojne še ne more uvažati iz drugih držav. Poraba je pa mnogo večja kakor v mirnem času. Zato ustanavljajo industrijska podjetja v pokrajinah, za katere se prej v gospodarskem pogledu nihče ni dosti zanimal. Na pobudo Amerike in s pomočjo ameriškega denarja si prizadeva zlasti Brazilja izkoriščati velika naravna bogastva svojih pragozdov. Gre zlasti za baker, bauxit in kameno soč. Amerika se pa na bolj zanimava za izkoriščanje bogatih ležišč železne rude v Itabiriju, znanih svetu že dobrih 100 let. Teh ležišč pa zaradi neugodnih prometnih zvez doslej niso izkoriščali. Zda jih je začela Brazilija izkoriščati in del tu pridobivane železne rude bo morala izvažati v Ameriko.

Navzile odvisnosti od Združenih držav industrializacija Brazilije hitro napreduje. Južnecamerške države si z vso verno prizadevajo kljubovati dolarju in funtu. Nedavno je prišlo do novega konflikta med Venezuelo in neodolnim angleškim petrolejskim koncernom. Venezuelška vlada si hoče s posebnim zakonom zagotoviti večji delež pri izkoriščanju petrolejskih vrelcev. In Anglija je bila prisiljena pogajati se, čeprav je Venezuela angloameriški partner. Vse ka-

že, da vlada v Caracasu nima iz Washingtona nobenih navodil, da bi morala biti v pogajanjih popustljiva.

Po vojni se bo pojavila Južna Amerika zaradi nagle industrializacije svojih držav in drugih možnosti kot eden glavnih dobaviteljev na svetovnem trgu. Svetovna trgovina ne bo mogla znova pritič svojega gladi tam, kjer ga je vojna prekinila. Dočim grade agrarne države nove industrije, utrjujejo industrijske države svoje poljedelske baze. V tem pogledu je dosegla največji uspeh Nemčija z zasedbo in priključitvijo velikih poljedelskih pokrajin na vzhodu. Na drugi strani je pa Rusija izgubila kot agrarna država znaten del svojih gospodarskih virov.

Vojna se je zavlekla in tako je postala preskrba prebivalstva z živili povsod zelo težavna. Zda ne gre več za vprašanje, ali je na razpolago dovolj rodovitne zemlje. Tekoče leto je povsem svetu v znamenju pomanjkanja delovnih moči za obdelovanje zemlje. Amerika sama, ki ima najbolj mehanizirano poljedelstvo, se je morala obrniti na Kubo in Mehiko, od koder je dobila vsaj toliko delavcev, da bo zemlja za silo obdelana. Domáci kmetje in njihovi sinovi so namreč zaposleni v vojni industriji.

Konec „Marie Madré“

Najdaljša pravda, od kar se jih je kdaj vodilo zaradi ladje, je trajala polnih 40 let. Sio je za italijansko ladjo „Marie Madré“, zgrajeno leta 1902. Svojo prvo pot po morju je nastopila leta 1903, toda vrnila se ni več. Urugvajske pomorske oblasti so jo zaplenile v pristanišču Montevideo, češ da je bila zgrajena po naročilu Urugvaja in z njegovim denarjem. Lastnik italijanske parobrodne družbe se je pa temu odločno uprl, in zagrozil, da svoje ladje ne bo več poslal v Montevideo. Zahteval je, naj ladjo takoj izpuste iz pristanišča Urugvaj pa tega ni hotel storiti in tako je prišlo do pravde, ki se je vlekla kot rečeno, polnih 40 let.

Najprej sta bili izmenjani neti med italijancem in urugvajsko vlado. Ko se je pa pričela prva svetovna vojna sta imeli obe državi dovolj važnejših poslov in tako je zapadla v Montevideo zaplenjena ladja pozabi. Ostala je tam do leta 1920, ko je bila italijanska parobrodna družba, njena last-



Tunjsko bojišče: Zastava nekega polka francoske tujske legije, ki so jo zaplenili vojaki Osi

nica, likvidirana. Ladjo so prodali za 750 pezov kot staro železo neki tvrdki. Propadla je pa tudi ta tvrdka in tako je ladja ostala med drugimi ladjami v pristanišču. Lani v aprilu so pa prišli v Montevideo agenti ameriških parobrodskih oblasti, ki jim je bilo naročeno poizvedeti, kje bi se dobile trgovske ladje, ki jih Ameriki vedno bolj primanjkuje. Ameriški agentje so bili veseli, da so odkrili v pristanišču staro ladjo takorekoc brez lastnika. Dali so jo popraviti, na njo so prišli novi motorji in pomlajena „Marie Madré“ je krenila v Anglijo. Sreče pa ni imela, kajti na morju je nastal vihar, ki mu pa stara ladja ni mogla kljubovati in se je potopila.

Film kot zdravilno sredstvo

V letalski vojni bolnišnici v Berlinu so dosledni pod vodstvom nekega pedagoga pri apatičnih bolnikih izredno dobre uspehe s poučnim filmom. V splošni pedagogiki in zdravstvenem pedagoškem delu se je slika že davno izkazala kot učinkovito sredstvo in zato so jo pritegnili kot pripomoček k zdravljenju živčnih bolnih, apatičnih ljudi, pa tudi pri tako imenovani afaziji. To je popolna ali delna izguba daru govora pri intaktnosti zunanjih govornih organov. Zda so pri tegnili k lečenju takih ljudi celo film. V ta namen pa ne uporabljajo navadnih zabavnih, kulturnih in poučnih filmov, temveč take, ki so metodično tako pri-

rejeni in psihološko tako premišljeni, da se doseže prav nasprotno raztresenost in površnost. Namen filma je, posredovati nazornost in osredotočenost misli. V poednostih prinaša življenjsko važne pojave in oblikuje resničnost doživetje. Dotka se področij, na katerih leže korenine žive govorce. Bolnike navaja film k govorjenju o tem, kar so videli. Manjkajoče besede izpopolnijo bodisi učitelj ali pa tovariši.

Z veliko verjetnostjo dokazano očetovstvo

Da je zdaj mogoče dokazati očetovstvo, če gre za vprašanje vzdrževanja in če toženec očetovstvo zanika, je dokazala obravnava pred kazenskim sodiščem v Koblenzu. Toženec je očetovstvo zanikal in podprl to tudi s prisego. Sodišče je poklicalo dednobiološkega izvedenca, ki je prišel po temeljiti preiskavi do zaključka, da ima otrok celo vrsto znamenj in lastnosti, ki kažejo, da je njegov oče res toženec. Na podlagi točne preiskave je izvedenec izjavil, da lahko z veliko verjetnostjo trdi, da je toženec otrokov oče. Na podlagi te izjave se je sodišče prepričalo, da je toženec krivo prisegel in zato ga je obsodilo še na področje leto zateko.

Inseriraj v „Slov. Narodu“

Križanka št. 61

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13			14		15		16		17		18
20		21		22		23		24		25	26
27	28		29	30		31	32		33		34
	35	36		37		38		39		40	
41	42		43	44		45	46		47		48
49				50				51			52

Besede pomenijo

Vodoravno: 1. gostija, svatba, slavnost na pojedina, 4. otok v Velikih Antilih, 7. rmski bog ljubezni, 10. solska in pisarska potreščina, 13. okrasna rastlina, 15. skromen prispelk, majhen novce, 17. tržiška tovarna čevljev, 19. egiptanski sončni bog, 20. na tem mestu, 21. poljska rastlina ki belo cvete, 23. reka v Savinjski dolini, 25. evropsko veleorje, 27. mosko ime, 29. glavno mesto baltske države, 31. vazalovo lastno premoženje, 33. razdeljevalnik, 35. reka v Španiji, 37. zemlja, ki sega najdlje v morje, 39. gospodinska in milnarska potreščina, 41. konca, osiljeni vrh, 43. evropska prestolnica, 45. debele, okorne noge, 47. samo ta, 49. sladkovodna riba, 50. izumrlo tatarsko plemo, 51. velika reka v Aziji, 52. medmet.

Navpično: 2. mestice na francosko-španski meji, 3. grške črke, 4. vprašalni prislov, 5. vrednostni papirji, 6. začetek abecede, 7. mestice v Poadižji, 8. drag kamen, 9. kvartski izraz, 10. glasbeni pojem, 11. bolj zgodaj hitreje, 12. dva enaka samoglasnika, 14. hazardna, slučajna odločitev, 16. samostanski predstojnik, 18. turški sodnik, 20. reka v Španiji, 22. reka v severnem Mexiku.

24. strupena je nevarna, 26. kamenje v tekoči vodi, 28. sorodnica, 30. gomila, zadnje človekovo bivališče, 32. števil, 34. reka v srednji Italiji, 36. zločin nasilnega odvzema, 38. gibati se, premikati se, 40. veznik, 42. športna kratica, 44. italijanski spolnik, 46. cirka, 48. veznik.

REŠITEV KRIŽANKE ŠT. 60

Vodoravno: 1. Lile, 5. Miroslavi, 13. gol, 16. enota, 18. nart, 19. postaja, 21. gamoc, 23. zlet, 25. Iser, 26. Ir, 28. televizor, 31. elan, 33. noč, 35. Rama, 36. enozložen, 39. Abesinija, 42. baza, 43. aga, 44. orač, 45. levo, 47. Alum, 49. on, 50. oviran, 52. nilviran, 55. ka, 56. anal, 58. jogi, 59. grobi, 61. eta, 63. Ivalojoki, 66. Aron, 67. Riga, 68. Aron, 69. Nace, 70. erg.

Navpično: 1. jedina, 2. in, 3. log, 4. etat, 6. in 7. razvajan, 8. orli, 9. steze, 10. ap, 11. vol, 12. Isselberg, 13. garaža, 14. of, 15. laž, 17. Američani, 20. telo, 22. Alan, 24. tona, 27. robovati, 29. emir, 30. Roza, 32. nego, 34. čeri, 37. zali, 38. Nanking, 40. Sara, 41. avijon, 46. ovoj, 48. Mara, 50. Oker, 51. Nava, 53. Egon, 54. nore, 57. lar, 60. bor, 62. Ag, 64. lo, 65. IC.

GEORGE OHNET:



ROMAN

— Rad bi vam nekaj povedal, pa ne želim, da bi slišali moje besede vsi navzoči... Hočem vam namreč povedati, da smo že na sledu učinkovitemu sredstvu proti alkoholizmu... Upam, da bo to zelo enostavno sredstvo, da bo pa vendar dostavljeno za temeljito iztrebljenje pijančevanja. Pijancu hočem vcepiti nepremagljiv odpor do njegove strasti. Ne upam si še trditi, da sem o uspehu že prepričan, kajti pri mojih poskusih se je zgodilo, da je učinkovalo moje sredstvo v nekaterih primerih tako močno, da so nastale živčne motnje močno podobne začetku blaznosti. Prenapetost živcev je bila pri nekaterih pijancih, ki smo jih lečili v naši bolnici, tako velika, da je bila po svojih znakih podobna razgrajanju pijancev. Toda po teh prvih živčnih krizah je nastalo pomirjenje, možgani so izgubili svojo zamegljenost, živčni sistem se je sprostil in zda so vsi moji bolniki mirni, pohlevni, pametni in kar je glavno, vsi kažejo nenpremagljiv odpor do alkohola, ki se mu ne bi niso mogli umiriti. Ponujam sem

jim alkohol že v vseh prijetnih oblikah bodisi kot vino, pivu, konjak ali likerje. Oni pa niti vonja niso prenesli. Vprašanje je zdaj, dali bo ta njihov odpor do alkohola trajen. In to vprašanje je zdaj predmet mojega preučevanja. Pa tudi če bi učinek ne bil trajen, bi to ne pomenilo nič drugega nego da bi bilo treba lečenje v presledkih večkrat ponoviti. Če bi pa bil učinek trajen, brez recidive — kakšna zmaga bi bila to, zmaga vede nad alkoholizmom!

Ganjeni Vernier je stisnil mlademu zdravniku roko in mu odgovoril tiho z enako zaupljivim glasom: — Zal je to res, da pišanečevnie ne bo nikoli izlečeno drugače nego z nasilnimi sredstvi. Vaš uspeh bi bil torej ogromnega pomena za človeštvo. Naj stanejo vaši poskusi kolikor hočete, samo naljujte jih... Saj je moj dragi otrok... Saj me razumete, doktore, kajne. Gotovo poznate moje očvske skrbli. Če bi Kristijan zopet zašel na kriv pota — upam pa, da se to ne bo zgodilo — mi obljubite, da boste ne glede na nevarnost poskusili rešiti ga... Oh, to so strašne besede, vem, toda ored strašnim pogledom na njegovo duševno in telesno propadanje bi pač dal prednost tudi najhujšemu.

Doktor Jean Augagne ni odgovoril in njegov mirni obraz je postal resen.

— Zanesite se name, — je dejal končno, ko ga je Vernier vprašujoče pogledal. — Rešitev vašega sina bo nagrada, ki vam z njo poplačam vašo dobroto. Nihče izmed tistih, ki ga ljubijo, ne sme zaradi njega plakati...

Pogled mladega zdravnika se je ustavil na Geneviju, ki je stopala pred njim lahkih korakov in se poigravala s konico solnčnika na robu gredice. In če bi Vernier ne bile tako zelo ganile zdravnikove besede, bi se bil pač moral vprašati, dali je ljubezen do človeštva edina pobuda, ki ji ta mladi znanstvenik tako rad sledi. Toda Vernier-Mareuil je bil kot zelo spreten in bistričviden trgovec samo srednji poznavalec ljudi in zato se je zadovoljil z obljubo, da mu bo nečak njegovega starega prijatelja pomagal. In tako mu niti na misel ni prišlo raziskavati, kakšna je bila pobuda za to obljubo. Sicer se pa ni znal nikoli dolgo ukvarjati z nobeno zadevo, pa naj je bila še tako mučna ali bolesta. Vesel je bil, da je lahko po zdravnikovi obljubi napeljal pogovor drugam.

— Moja sinaha mi je pojasnila, — je dejal mlademu zdravniku, — da imate tu že malo mesta. Toda ta nedostatek se da igrave odstraniti. Našemu arhitektu sem že naročil, naj pride k vam in se posvetuje z vami, kaj bi bilo treba v tej zadevi ukreniti. Ali hočete, da prizidamo h glavnemu poslopiju novo krilo ali pa morda mislite, da bi bilo bolje zgraditi čisto novo paviljon?

— Ločen paviljon bi bil v vsakem pogledu prikladnejši.

— No, dobro, zgodilo se bo po vaši želji. Pri meni imate dva izredno močna zagovornika. — je pripomnil Vernier smeje. — To je vaša velika nadarjenost in pa naša Genevieve...

— Madame Vernier je zelo ljubezniva in lahko

rečem, da me to izredno plemenita dama, — je dejal doktor Augagne nekam v zadregi. — Bedo in trpljenje opazuje iz največje bližine in prizadeva si pomagati povsod, kjer je more. Madame Vernierovi in vam, gospod, se moramo zahvaliti, da lahko zdaj pomagamo že znatnemu številu ubogih trpečih ljudi. In ponovno se vam za to iz vsega srca zahvaljujem.

— Dobro, dobro, o tem ne bomo več govorili. Zda pa, ko smo se pomenili, pojdite z nami na kratek izprehod po gozdu, — je odgovoril Vernier. — Saj vendar ni nikjer rečeno, da morate vse življenje prečepeti samo med svojimi epurvetami in bacili. V vaših letih potrebuje človek tudi malo razvedrila. Upam, da se ne bojte vožnje z avtomobilom.

— Oh, ne, nikakor ne, — je odevoril mladi znanstvenik v zadregi, — toda najprej me čaka zda še ena ura mojih običajnih bolniških posetov. Morate mi torej oprustiti...

— Kakor vidim, nam hoče naš doktor zopet pobegniti, — je dejal Kristijan, ki je bil tisti hip pristopil k svojemu očetu. — Toda tako je vedno, niti jaz niti moja žena ga ne moreva odrgrati od njegovega dela niti za trenutek. Ali sem kriv tu jaz ali Genevieve?

— Gotovo sami ne verjamete tega, kar govorite, — je odvrnil Jean Augagne in povesil oči. — Bodite prepričani, da znam ceniti vašo ljubeznivost, ki mi jo izkazuje, nisem na družabni človek, temveč samotar in zato me ne morete prepustiti mojemu samotarsstvu. To pričakujem od vas v dokaz vašega prijateljstva.